

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק א הלכה א

[דף א עמוד א] מתני': כלל אמרו במעשרות. כל שהוא אוכל, ונשמר, וגידוליו מן הארץ, חייב במעשרות. ועוד כלל אחר אמרו. כל שתחילתו אוכל וסופו אוכל, אף על פי ששימרו להוסיף אוכל, חייב קטן וגדול. וכל שאין תחילתו אוכל, אבל סופו אוכל. אינו חייב, עד שיעשה אוכל:

גמ': כלל אמרו במעשרות כו'. כתיב [דברים יד כב] עשר תעשר את כל תבואת זרעך. **כתיב, עשר תעשר.** הייתי אומר כל הדברים יהו חייבין במעשרות. תלמוד לומר, את כל תבואת זרעך. לא ריבה **אלא כעין תבואה.** וירבה שאר זרעוני גינה אף שאין נאכלין?. כתיב **עשר תעשר את כל, כלל.** תבואת זרעך פרט. וכתיב [דברים יד כב] היוצא השדה שנה שנה חזר וכלל. **כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט.** מה הפרט אוכל ונשמר. אף כל אוכל ונשמר. יצאו זרעי גינה שאינם נאכלים. אית דבעי מישמיענה מן הדא. עשר תעשר, כלל. את כל תבואת זרעך, פרט. כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט. אין לי אלא תבואה. קיטנית מניין? תלמוד לומר [ויקרא כז ל] וכל מעשר הארץ, מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא. **וכל מעשר הארץ, לרבות קטניות.** מזרע הארץ. לרבות זרע שום שחליים וגרגר. יכול שאני מרבה לוף העליון שוטה. וזרע כרישין, זרע בצלים, זרע לפת וצנונות, ושאר זרעוני גינה שאינם נאכלין? תלמוד לומר [ויקרא כז ל] מזרע הארץ, ולא כל זרע הארץ. פרי העץ, לרבות כל פירות האילן. יכול שאני מרבה חרובי שיטה, וצלמונה, וחרובי גדירה, אף שאינם נאכלים, תלמוד לומר [ויקרא כז ל] מפרי העץ, ולא כל פירות [דף א עמוד ב] האילן. ירקות מניין? איסי בן יהודא אומר. המעשרות לירקות מדבריהם. משמע שמעשר פירות וקטניות התורה רב חסדא אמר. הבקיר קמה וחזר וזכה בה. **אע"פ שפטור, אם עבר והפריש ממנה תרומה, הרי זו תרומה. הפקיר שיבולים וחזר וזכה בהם.** ועבר והפריש ממנה תרומה, **אן תרומתו תרומה.** מה בין קמה לשיבלין? קמה. עד שלא הבקירה, עבר והפריש ממנה תרומה, אינה תרומה. **שלא חל חיוב מעשרות במחובר. נמצא שכשהפקיר, לא הפקיעה מהם חיוב מעשרות.** שיבלין לעומת זאת. עד שלא הבקירן, עבר והפריש מהן תרומה, הרי זו תרומה. **נמצא שכשהפקיר, הפקיעה מהם חיוב מעשרות.** אמר רב חנינא בשם רב חסדא. אף בהקדש כן. **שאם הקדיש וחזר ופדה, נפטר ממעשרות.** מיליהון דרבנין פליגין. דאמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי. **כתיב [דברים יד כט] ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך.** ממה שיש לך ואין לו, את חייב ליתן לו **מעשרות.** יצא לקט, שידך וידו שווין בו. היא לקט היא שכחה היא פיאה היא הבקר. **מכאן שהפקיר פטור ממעשרות.** ואמר רבי יוחנן. **החבורה היתה מקשה.** הרי הקדש. הרי ידך וידו שווין בו. **שלא שנתמרח הכרי ברשות ההבקר או ברשות ההקדש, פשיטא שפטור.** שהרי אמרה תורה [שם יח ד] ראשית דגנך, ולא של הבקר. ראשית דגנך, ולא של הקדש, ודיגון היינו מרוח הכרי. אלא כי **אנן קיימין, בשהבקר שיבלין, וחזר וזכה בהן.** שבהבקר פטור. ובהקדש חייב. בהבקר פטור מן ההיא. דאמר רבי יוחנן בשם ר' ינאי **כתיב [דברים יד כט] ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך.** במה שיש לך ואין לו, את חייב ליתן לו. יצא הבקר שידך וידו שווין בו. בהקדש חייב מן הדא **דתנן,** הקדיש קמה ופדה קמה חייב. **זוה חולק על מה שאמר רב חנינא בשם רב חסדא.** שאם הקדיש וחזר ופדה, נפטר. מה בין הבקר מה בין הקדש? הבקר יצא מידי בעלים לגמרי, שאן להפקר שום בעלים. הקדש [דף ב עמוד א] לא יצא ידי הגזבר. א"ר אבין אפילו ידי בעלים הראשונים לא יצא. מאחר שאם באו כמה אנשים לפדות, אומרים לו פדה את ראשון, **מכאן שבהקדש זיקת הבעלים הראשון קיימת ואן יד הכל שווה.** רבי זעירא ורבי יסא אמרו בשם רבי אלעזר. הזרוע שדה הבקר, אף שאינו רוצה לזכות בקרקע, חייב במעשרות. רבי יונה מפיק בלישנא בזכה בשדה הבקר וגידוליה, ואפילו אם רק בזמן הקציר התכוון לזכות גם בקרקע **חייב במעשרות.** שהרי כשזכה בקרקע מתקיים התנאי ובה הלוי כי אין לו חלק. אבל אם לא התכוון לזכות גם בקרקע פטור. רבי חייא בר אדא בעי קומי רבי יוחנן. כמהין ופטירות, מהו שיהיו חייבין במעשרות?. אמר ליה רבי יוחנן בשם רבי סייסי. כתיב [דברים יד כב] עשר תעשר את כל תבואת זרעך. דבר שהוא נזרע ומצמיח. יצאו כמהין ופטירות שאינם נזרעות ומצמיחות, **אלא צומחות מעצמן.** רבי יונה מפיק לישנא, מפני שהארץ

פולטתן, ואינם צומחות ויונקים ממנה. תנן, כל שתחילתו כשהוא קטן אוכל, וסופו כשהגדיל אוכל, אף על פי ששימרו להוסיף אוכל, חייב קטן וגדול. הא אם אינו שומרו להוסיף אוכל, כגון שומרו שיתקשה לזרע, אינו חייב לא קטן ולא גדול. אמר רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש. זו להוציא מדברי רבן גמליאל דאמר, אף הבא מחמת אוכל חייב במעשרות. דתנינן תמן, רבן גמליאל אומר. תמרות של תלתן ושל חרדל ושל פול הלבן חייבות במעשרות קס"ד שאף שאינם אוכל חייבות במעשרות כיוון שהם נלקטות עם האוכל והם טפלות לו. אמר רבי יוסי וכי מחמת האוכל ר"ג מחייב? מעתה אפילו ירקן יהיה חייב? אלא רבן גמליאל אומר חשבות הן לאוכל כיוון שיש שאוכלים אותם, ורבנן אמרי אינן חשבות לאוכל. ועוד ראייה שהתמרות ראיות קצת לאכילה ולכן אסר ר"ג, מן הדא. דתני, א"ר יהושע. מימי לא מלאני לבי לומר לאדם, צא ולקוט לך תמרות של תלתן ושל חרדל ושל פול הלבן ושלוק אפילו לעצמן ללא הזרעים הנאכלים, ותהיה פטור מן המעשרות. שמא התמרות נחשבות אוכל כר"ג, ושלוק כמבושל ואסור אכילת עראי. תני, כל שתחילתו אוכל ואין סופו אוכל, כגון המקיים ירק לזרע. פטור אפילו בתחילתו. מה אית לך? כהדא דתניא, המקיים מלאה של אכרוע כמנון האניס לזרע, בטלה דעתו שאן רגילות לזרוע שדה שלם של אכרוע לזרע וחייב. קלחים יחידין לא בטלה דעתו, ופטור מן המעשרות. אמר רבי יונה הא דתני המקיים מלאה של אכרוע לזרע, בטלה דעתו וחייב במעשרות, והוא שליטו כשהוא ירק. אבל לא ליקטו כשהוא ירק אלא רק אחר שהתחיל להתקשות לזרע ועדין היו בו כמה עלים ירוקים פטור. שאחר שהתקשה הרי הוא כעץ בעלמא. וכי כך אנו [דף ב עמוד ב] אומרים, עצים חייבין במעשרות? תנן, וכל שאין תחילתו אוכל אבל סופו אוכל אינו חייב עד שיעשה אוכל. מה אית לך? כהדא דתנינן דבתרה. מאימתי פירות חייבים במעשרות? התאנים משיבחילו אבל קדם לכן אינם ראויים לאכילה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק א הלכה ב

מתני': מאימתי הפירות חייבים במעשרות? התאנים משיבחילו. והענבים והבאושין משהבאישו. האוג והתותים משיאדימו. וכל האדומים משיאדימו. הרמונים משימסו. התמרים משיטילו שאור. הפרסקים משיטילו גידים. והאגוזים משיעשו מגורה שהאוכל נפרד מהקליפה החיצונה. ר' יהודה אומר, האגוזים והשקדים משיעשו קליפה. החרובים משינקידו. וכל השחורים משינקידו. והאגסים והקרוסטומלין והפרישין והחזרדין משיקריחו. וכל הלבנים משיקריחו. התלתן כדי שתצמח אם יזרע אותה התבואה והזיתים משיכניסו שלישי:

גמ' תנן, מאימתי הפירות חייבים במעשרות? התאנים משיבחילו. מאי משיבחילו? בשילו רבי חייא בר ווא אמר, חיתה מלא כמה דתימר [זכריה יא ח] ואכחיד את שלושת הרועים בירח אחד ותיקצר נפשי בהם, וגם נפשם בחלה בי. רבי אבא בר יעקב אמר בשם רבי יוחנן, משיאדימו פניהם. וכל התאנים פניהם מאדימות? הרי יש גם תאנים שחורות ולבנות אלא אמר רבי תנחום בר מריון בשם רבי יוחנן. לוקח אחת ומניח. אם בשלה בתוך כדי מעת לעת, חייבות. ואם לאו, פטורות: תנן, הענבים והבאושין משיבאישו. אמר רבי זעירא בשם רבי יסא משיקראו באישה. רבי אייבו בר נגרי ורבי תנחום בר עילאי אמרו בשם רבי נחום בר סימאי, והוא שתהא חרצנה שלהן נראית מבחוץ. אמר רבי יוחנן. רכיב הוינא על כתפי דסבי. ושמעית קליה דרבי שמעון בן אלעזר יתיב מתני. מכניסין מטאטים ואוספים בשבת מעי החלק הפנימי עם הגרעינים שנפכו לארץ מלפפון שגם הם עומדות לאכילה ואין מכניסין מעי החלק הפנימי עם הגרעינים אבטיח מלון. מה בין מעי מלפפון למעי אבטיח. אמר רבי שמעון בר ברסנא מעי מלפפון עומד לאכילה ואינו מוקצה. מעי אבטיח עומד לזריעה. אם את אומר כן שמוטר לטאטא מעי מלפפון לא נמצאת מכבד את הקרקע בשבת? כל האדומין משיאדימו. מיישא תני. רימון שהגיעה בו אפילו פרידה אחת לשליש גידול, כולה [דף ג עמוד א] חיבור למעשר. אשכול שבישל בו אפילו גרגיר יחידי כולו חיבור למעשרות. אמר רבי חנינא. פשטו לי חכמים, שאם בשל גרגר אחד, לא רק האשכול חייב. אלא כל אותה הגפן וכל אותו הרימון. חזרו ופשטו לי, כל אותה הרוח. רבי יוסי בי רבי בון אומר כל אותו הכרם. היה כרם קטן ועשאו גדול כגון שקנה עוד קרקע שבה גפנים. האם גם הגפנים שנספסו נחשבים חיבור למעשר? גדול ועשאו קטן כגון שמכר את הגפן שבא הבשיל הענב. האם כיוון שכבר התחייבו שאר הגפנים בגלל החיבור. אף אחר שהתבטל החיבור נשארו חייבים? אחד ועשאו שנים כגון שבנה מחיצה האם אלו שלא באותו צד

של הענב חייבים? שנים ועשאו אחד כגון שהסיר מחיצה. האם אלו שנוספו חייבים? אמר
 שמואל. דלעת שניקרה בבית אביה מחוברת לקרקע, כל אותה הגומא אסורה מחשש ניקור הנחש. אף
 במכבדות תמרה כן? אמר רבי יוסי. שאל יונתן בן חרשא איש גינוסר את רבן גמליאל וחכמים ביבנה.
 ניקורי רטב תמרים לחים באביהן מחוברים לאילן מה הן? אמרו לו, כל אותו הדקל אסור. **אם כל הדקל אסור,
 למה נסתפקו במכבדות תמרה?** אמר רבי יוסי. לכן צריכה, בשניקרו **כול התמרים שבמכבדת**. שלא
 תאמר הואיל ואין דרך הנחש לעשות כן, אני אומר ענן של ציפורים שכן עליהן וניקרו ויהיה מותר. קמ"ל
 שאסור. אבל עדין יש מקום לספק מה הדין אם רק אחת נוקרה. **אמר** רבי יונה בשם רבי שמעון חסידא. ניקורי רטב תמרים
 לחים באביהן מחוברים לאילן אסור. והרבים נהגו בהן היתר ואינן ניזוקין: **תנן**, הרימונים משימוסו. **מאי
 משימוסו?** אמר רבי זעירא בשם רבי יסא. משיתמעך האוכל תחת ידיו. רבי יודה בר פזי **אמר** בשם
 רבי יהושע בן לוי, משיכניסו **מחצה מרימון בשל**. רבי יונה בעי. דילמא מן רבנין דאגדתא הוא שמע לה.
דכתיב [דברים א כח] אחינו המסו את לבבנו, **ומתרגמינן** פלגין לבבינו. התמרים משיטילו שאור. רבי
 חייא בר ווא אמר, משיתמלא החריץ. רבי יונה בעי. מה **אנן** קיימין? אם כשיתמלא **החריץ בקליפה
 והתמרה כולה תפתח**, נובלת היא. ואם משתפרוש גרעינה מתוך האוכל, בשלה היא כל צורכה. רבנן
 דקיסרין אמרו, משישטחם ויהיו יפות לאכילה סימן שהביאו שלישי וחיבות במעשרות: הפרסקין משיטילו גידים.
אמר רבי זעירא בשם איסי, משיטילו גידים אדומים: **תנן**, האגוזים והשקדים משיעשו מגורה רבי יודה
 אומר האגוזים והשקדים משיעשו קליפה. אמרו בקליפה התחתונה הפנימית שהיא סמוכה לאוכל. מודים
 חכמים לרבי יודה באלצרין ובאיפסטקין ובאיצטרובילין משיעשו קליפה. **תנן**, החרובים משינקידו. תני
 רבי חנינא בר פפא. חרובין שילשולן היא חנטן. **תנן**, וכל השחורים משינקידו. כגון ענבי הדס וענבי
 סנה. **מאי** משינקידו? תני רבי חנינא בר פפא משיעשו נקודות נקודות שחורות. הפרישין. איספרגלין
 חבוש. ולמה נקרא שמן פרישין? שאין לך מין אילן שהוא פריש לקדירה, אלא זה בלבד. **תנן**, וכל
 הלבנים משיקריחו. כגון אילין מרפייתה. משיקריחו. רבי חנינא בר פפא אמר משיעשו קרחות קרחות
 לבנות. תני רבי שמעון בן יוחי משיזחילו מים. אתא עובדא קומי רבי חנינא, ובעא למיעבד כרבי חנינא
 בר פפא. חזר ואמר. וכי מחמת האוכל הן מקריחות? **הלא** מחמת התולעת שיש בהן. **תנן**, התלתן
 משתצמיח. כיני מתניתא כדי שתזרע את הזרעים שגדלו ותצמיח. כיצד הוא [דף ג עמוד ב] בודק?
אמר רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן. נוטל מלא קומצו ונותן לתוך הספל של מים. אם שקע
 רובה, חייבת. ואם לאו, פטורה. רבי יונה בעי. מעתה, מה ששיקע יהא חייב, ומה שלא שיקע יהא
 פטור? אלא ברוב כל פרידה ופרידה איתאמרת. **שאם שקע רוב גרעין הוא חייב**. ומה שנאמר שאם הבשיל
 ענב אחד כל אותה הרוח חייבת, זה רק בענבים רימונים ושקדים. אמר רבי יוסי בי רבי בון. וכיני, ברוב כל פרידה ופרידה
 איתאמרת. **תנן**, והזיתים משיכניסו שלישי. מניין? א"ר זעירא. כתיב [דברים יד כב] עשר תעשר את
 כל תבואת זרעך. דבר שהוא נזרע ומצמיח. יצא פחות משלישי, שאינו נזרע ומצמיח. **אמר** רבי חנינא
 בשם רבי. זיתים וענבים שלא הביאו שלישי, משקין היוצא מהן אינן משקים ואף להכשיר אינן
 מכשירים. **אמר** רבי חייא בשם רבי חנינא. זיתים מאימתי חייבות במעשרות? משיבכר צמייא קייטא מן
 זית שממהר להתבשל וכשהוא מתבשל סימן שהאחרים הביאו שלישי. **לא יוכל לבדוק שביכר צמייא קייטא**, שאינם מצויים במקומו,
 משיבכרו בנות שבע. לא ביכרו בנות שבע שאינם מצויים במקומו, משיוורו מריות שנייה שבמוקצה. היינו
 משיתייבשו התאנים שבמוקצה בפעם השניה. **אמר רבי אלעזר** בי רבי יוסי בשם ר' תנחום בר חייא. מה שאמרנו שמיבכרו
 בנות שבע זה **דווקא בנות שבע הלבנות**. אמר רבי יוסי בי רבי בון. ובלבד בנות שבע שבאותו מקום:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק א הלכה ג

מתני': ובירק. הקישואין והדלועין והאבטיחין והמלפפונות התפוחים והאתרוגים חייבים
 גדולים וקטנים. רבי שמעון פוטר את האתרוגים בקוטנן. החייב בשקדים המרים, פטור
 מן המתוקים. החייב במתוקים, פטור מן המרים:

גמ': תמן תנינן, הלוקח שדה ירק בסוריא עד שלא באו לעונת המעשרות חייב. משבאו לעונת
 המעשרות פטור, ולוקט כדרכו ולוקח ואינו חייב אף על התוספת שהוסיף ביד ישראל. **משמע
 שבריק יש עונת מעשרות, והכא את אמר הכין שחייבים גדולים וקטנים?** אמר חזקיה, מה שאמרה

המשנה שברק חייבים קטנים וגדולים, בשדה של קישואין ושל דילועין ושאר המינים שבמשנה היא מתניתא. אבל שאר ירקות, יש להם עונת מעשרות. רבי זעירא אמר. אפילו תימר שהמשנה בשדה ירק עצמו והמינים שנזכרו זה רק דוגמא. בכל זאת אן קושיה. כי מה שהמשנה אמרה חייבים גדולים וקטנים. אן הכוונה קטנים ממש שאן להם שיעור, אלא קטנים משליש. אבל עוד הוא יש לו גבול, משיביא שלש פתילות עליהם. תנן, התפוחים והאתרוגים חייבים גדולים וקטנים. רבי שמעון פוטר את האתרוגים בקוטנן. נהוראי בר שיניא אמר משום רבי שמעון. תפוחים קטנים פטורים. תפוחים גדולים חייבים. תפוחי מילי מילה סוג מסוים של תפוחים, בין גדולים בין קטנים חייבים. ודא מתניתא דידן שאמרה שהתפוחים חייבים גדולים וקטנים כמי היא? מאן דאמר שהמשנה מדברת בתפוחים סתם. הרי מה שאמרה המשנה שתפוחים קטנים חייבים זה לא דעת כולם אלא במחלוקת. מאן דאמר שהמשנה מדברת בתפוחי מילי מילה, המשנה כדברי הכל. אתרוג הבוסר. רבי עקיבה אומר אינו פרי, ואינו כשר לארבעת המינים. וחכמים אומרים פרי. רבי אילא ורבי יסא אמרו בשם רבי אלעזר. אתיא דרבי שמעון שאמר שאתרוג קטן פטור ממעשרות בשיטת רבי עקיבה רבו שאמר שאתרוג בוסר פסול ללולב. כמה דרבי עקיבה אמר אינו פרי. כן רבי [דף ד עמוד א] שמעון אומר אינו פרי. אמר רבי יוסי. כל שהוא כשר ללולב, חייב במעשרות. וכל שאינו כשר ללולב, אינו חייב במעשרות. התיבון. הרי המנומר, הרי גדל בטפוס, הרי עשוי ככדור, הרי אלו פסולים ללולב וחייבים במעשרות? מסתברא רבי שמעון שסובר שאתרוג קטן אינו פרי יודי לרבי עקיבה שהוא פסול ללולב. ורבי עקיבה שסובר שבוסר פסול ללולב לא יודי לר"ש. שאף אם ר"ע יסבור שאתרוג בוסר הוא פרי, יהיה פסול ללולב לפי שאינו הדר. ר"ש יודי לר"ע. דכתיב ולקחתם לכם פרי עץ הדר, ואינו פרי. ר"ע לא יודי לר"ש. דהרי המנומר הרי גדל בטפוס הרי עשוי ככדור הרי הוא פסול ללולב וחייב במעשרות. ומה שאמר ר"ע שהבוסר אינו פרי הכוונה שאינו פרי הדר: תנן, החייב בשקדים המרים היינו שקדים קטנים שראויים קצת לאכילה, פטור מן המתוקים. שאן רגילות לאכלן קטנים ולהפסידן שהרי יכול לאכלן גדולים, החייב במתוקים שקדים גדולים, פטור במרים. שאינם ראויים לאכילה. תני רבי ישמעאל בי רבי יוסי משום אביו. שקדים המרים הרי אלו פטורים אפילו אם לקטן כשהן קטנים. ומתוקים אינן חייבים עד שתפרוש קליפתן החיצונה. הורי רבי חנינא בציפורין, כהדא דרבי ישמעאל בי רבי יוסי. במה הורי הרי רבי ישמעאל בי רבי יוסי לימד שני דינים? ציפוראי אמרי במרים שפטור אפילו אם לקטם כשהם קטנים. רבי זעירא אמר במתוקים, שאינן חייבים עד שתפרוש קליפתן החיצונה. אמר רבי יוחנן. שקדים מרים שהיו בציפורי וירדו לכאן לטבריה, נתחייבו, שאני פוסק שחייבים. שקדים מרים שהיו בטבריה אם עלו לציפורי כבר נפטרו, שהם נוהגים כהוראת ר' חנינא. הורי רבי פינחס. שקדים שלקטם בקופה והניחם שיבשילו, כיון שראה שלשה שפירשה קליפתן החיצונה, שהוא תורם את כל הקופה. אמר רבי מנא. ובלבד שלא יתרום מקופה על חברתה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק א הלכה ד

מתני': ואיזהו גורנן למעשרות? הקישואין והדלועין משיפקיסו כשיריד את הפרח שבקצה. ואם אינו מפקס, משיעמיד ערימה. אבטיח משישלק כשיריד את הפרח שבקצה. ואם אינו משלק, משיעשה מוקצה ערמה במחסן. ירק הנאגד, משיוגד. ואם אינו אוגד, משימלא את הכלי. ואם אינו ממלא את הכלי, משילקוט כל צורכו. הכלכלה משיחפה בעלים לשמור שלא יתיבשו. אם אינו מחפה, משימלא את הכלי. ואם אינו ממלא את הכלי, משילקוט כל צורכו. במה דברים אמורים? במוליך לשוק. אבל במוליך לביתו, אוכל מהן עראי עד שהוא מגיע לביתו. הפרד והצמוקין והחרובין, משיעמיד ערימה. הבצלים, משיפקילו כשיסיר את השורשים הקליפות שאינם מהודקות. ואם אינו מפקל, משיעמיד ערימה. התבואה משימרח. ואם אינו ממרח, משיעמיד ערימה. הקטניות משיכבור. ואם אינו כובר, משימרח. אף על פי שמירח. נוטל מן הקוטעים שלא נידושו, ומן הצדדים שנידושו אבל לא נתמרחו עם הכרי. וממה שבתוך התבן שנידושו אבל עדין מעורבים במוץ. ואוכל. היין, משיקפה כשיסיר את שכבת הפסולת מלמעלה. אף על פי שקיפה, קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה. השמן, משיירד לעוקה. אף על פי שירד, נוטל מן העקל ומן

הממל ומבין הפצים ונותן לחמיטה פיתה ולתוך התמחוי. אבל לא יתן לאלפס ולקדירה כשהן מרותחים שבישול קובע למעשרות. רבי יהודה אומר. לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר:

גמ': תנן, ואיזהו גורנן למעשרות? הקישואין והדלועין משיפקיסו. מאי יפקסו? מן דהוא ירים פקסוסיה כשיריד את השער או הפרח. תנן, אבטיח משישלק. מהו משישלק? מן דהוא ירים שלקוקיה כשיריד את השיער או הפרח. היה מפקס ראשון ראשון אחד אחד. משלק ראשון ראשון אחד אחד. לא נטבלו גם אלו שכבר פיקס עד שיפקס כל [דף ד עמוד ב] צורכו, וישלק כל צורכו. פיקס וישלק ברשות הקדש, ופדיו פטור ממעשרות. תנן, ירק הנאגד, משיוגד. אוגדו צינוק אגד גדול בשדה אע"פ שבדעתו להתיר ולחזור לאגדו צינוק קטן לשוק, נטבל באגודה ראשונה שבשדה. רבי זעירא בעי. אם כוונתו להתיר ולאגד מחדש לאגודות קטנות, עדיין לא נגמרה מלאכת השדה, ואת אמר הכין שחייב? אלא כיני. אוגדו צינוק גדול בשדה. והוא עתיד לאגדו צינוק קטן לשוק, נטבל רק כשיאגוד צינוק קטן לשוק. תנן, ואם אינו אוגד, משימלא את הכלי. ואם אינו ממלא את הכלי, משילקוט כל צורכו. הייתה כלכלה אחת ובדעתו למלאות את חציה. כיון שמילא חציה, נטבלה. בדעתו למלאות את כולה. לא נטבלה, עד שימלא את כולה. היו שתיים ובדעתו למלאות שתיהן, לא נטבלו עד שימלא את שתיהן. במה דברים אמורים? במוליך לשוק. אבל במוליך לביתו, אוכל מהן עראי עד שהוא מגיע לביתו. מה בין המוליך לשוק מה בין המוליך לביתו? ולמה אם דעתו להוליך לשוק, לא יכול לאכול ארעי עד שיגיע לשוק? בשעה שהוא מוליך לביתו, בדעתו הדבר תלוי. וכיוון שדעתו לאכלם בביתו, אינו נטבל עד שיראה פני הבית. ובשעה שהוא מוליך לשוק, לא בדעתו הדבר תלוי אלא בדעת הלוקחות הדבר תלוי. שבודאי גמר בדעתו שאם ימצא לקוחות שירצו לקנות בשדה, ימכור להם. לפיכך נטבלו מיד. תנן, הפרד והצמוקין והחרובין, משיעמיד ערימה. תני, משיעמיד ערימה בראש גגו. רבי יונה בעי. הא אם העמיד בשדה לא? אמר רבי חיננא. דרובה אתא מימר לך. אפילו משיעמיד ערימה בראש גגו, אף שאן דרך העולם בכך. תנן, הבצלים, משיפקילו. ואם אינו מפקל, משיעמיד ערימה. מאי הבצלים משיפקילו? מן דו ירים פודגרה כשסיר השורשים והקליפות. תנן, התבואה משימרח. ואם אינו ממרח, משיעמיד ערימה. מאי משימרח את הכרי? אמר רבי חנניא בשם רבי יוחנן. מן דהו ישפר אפוי דכריה היינו שמחליק את הכרי. והא תני רבי יעקב בר סיסין מאימתי הוא [דף ה עמוד א] תורם את הגורן? משתיעקר האלה? הכלי שאיתו אוסף את החיטים לערמה. כאן בשיש בדעתו למרח, וכאן בשאין בדעתו למרח. תנן, הקטניות משיכבור. ואם אינו כובר, משימרח. תני, אבל כובר הוא מקצת, ותורם מן הכבור על שאינו כבור. ולא נמצא מפריש ממה שנגמרה מלאכתו על מה שלא נגמרה מלאכתו? אמר רבי אילא. שכן דרך בעלי בתים להיות מכניסין לתוך בתיהן אפילו כשאינו כבור, נמצא שאף כשאינו כבור נחשב כנגמרה מלאכתו קצת. מאי טעמא? כדתיב [ישעי' ל כד] והאלפים שוורים והעירים עובדי האדמה, בליל חמיץ עם המוץ יאכלו. כבר סינן ברשות ההקדש, ופדיו. האם מאחר שקודם כבור הוא היה יכול לאכול ממנו עראי, ועכשיו אינו יכול לאכול ממנו עראי. אם כן הרי זה כמו שעשה מעשה ברשות ההקדש ויפטר? כיוון שאן הכיבור תיקון גמור, שהרי יש שאוכלין כך, כמו שלא עשה מעשה ברשות ההקדש וחייב. התיב רבי חיננא. והתני, המקדיש את הבור של יין עד שלא שילה וקיפה ובא הגזבר ושילה וקיפה ואח"כ פדאו, כיון שבזמן החיוב היה ברשות ההקדש, פטור אף שלא עשה מעשה גמור בגוף הפרי? אמר רבי יודן. תמן, אי איפשר לו שלא ישלה ושלא יקפה שאן דרך לשתות כך. ברם הכא, איפשר לו שלא לכבור. דאמר רבי אילא והאלפים והעירים עובדי האדמה, בליל חמיץ עם המוץ יאכלו. תני, אבל קולט הוא מתחת הכברה ואוכל. אך יכול לאכול הרי נגמרה מלאכתם? אמר רב חסדא עד שלא יפלו לארץ עדין לא נגמרה מלאכתן שהן מחוסרים לרוח, שאף כשנופלים מהכברה מעורב בהם פסולת דקה וצריך לרוח, לכן כל עוד לא הגיעה לארץ לא נגמרה מלאכתו ויכול לאכול ארעי. רבי אילא אמר בשם רבי יסא שהן מחוסרים [דף ה עמוד ב] ניחה על הארץ, וכל זמן שלא נח לא נגמרה מלאכת הכבירה. והתנינן היין משיקפה. אף על פי שקיפה, קולט מן הגת העליונה ומן הצינור ושותה. בשלמא למ"ד שהן מחוסרים ניחה. ניחא. שאף ביין כל עוד לא נח בבור התחתון יכול לקלוט מהיין ולשתות ארעי. אבל למ"ד שהן מחוסרים לרוח. הרי ביין לא מחוסר לרוח? מחוסר הוא שישקעו שמריו. התיב רבי בנימן בר גידל. והתנינן השמן משיירד לעוקה. אף על פי שירד, נוטל מן העקל ומן הממל ומבין הפצים ונותן לחמיטה פיתה ולתוך התמחוי. בשלמא למ"ד שהן מחוסרין ניחה, ניחא. שכל עוד לא ירד לבור, לא נגמרה מלאכתו ויכול לאכול

עראי. אלא למ"ד שהן מחוסרין לרוח, הרי שמן לא מחוסר לרוח? מחוסר הוא להצליל. שכל עוד שהשמן עכור לא נגמרה מלאכתו. היה אוכל וחשיכה לילי שבת, או שנתנו לאדם אחר לא נטבלו. *וקשה הרי שבת ומקח קובעים למעשרות? רבי ירמיה סבר מימר, בנתון בחמיטה פיתה ובתמחוי תבשיל* **שהשמן נבלע ואינו בעין, אבל בנתון בצלוחית נטבל.** אמר רבי יוסי, אפילו בנתון בצלוחית לא נטבל. אמר ליה רבי ירמיה. ואין שבת טובלת? ואין מקח טובל? אמר ליה, כההיא דאמר רבי יוסי בשם רבי זעירא, ורבי יונה ורבי זעירא אמרו בשם רבי אלעזר. אף מה שבלגין לא נטבל, מפני שהוא עתיד להחזירו את מה שישאר בלגין לבור שעוד לא נגמרה מלאכתו, **ואן שבת ומקח קובעים** בדבר שלא נגמרה מלאכתו. חייליה דרבי ירמיה **ששבת ומקח קובעים אפילו בלא נגמרה מלאכתו מן הדא דתנן.** ועוד אמר רבי אלעזר. עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית ואומר, מיכן אני אוכל למחר. לא אמר אלא בשביעית, **שפטור ממעשרות.** הא שאר שני שבוע, לא כיוון שהשבת קובעת למעשרות אף שלא נגמרה מלאכתם ואינו יכול לעשר. מה עבד ליה רבי יוסי? **שם מדובר בתאנים וגרוגרות שלהחזירו למקומו אי אתה יכול בשבת,** שהוא עושה את הפירות שמחזיר מוקצה *זזה כמו מבטל כלי מהכנו שאסור.* לפיכך נטבל, **שהרי אינו יכול להחזירו בשבת.** מתניתא פליגא על רבי יוסי דתניא אין עראי לשבת. **משמע שהשבת קובעת אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו.** פתר לה ובלבד בדבר שיש לו מוקצה. שאי אפשר להחזירו למקומו בשבת, שהוא עושה מוקצה. על דעתיה דרבי ירמיה לא שנייא. היא דבר שיש לו מוקצה היא דבר שאין לו מוקצה. רבי מנא בעי. היתה צלוחית מליאה ונגמרה מלאכתה. שהמתין לה עד שציללה, **והשאירה נתונה** בין פצים לחבירו. נטבלה? או מאחר שהיא נתונה במקום שלא נגמרה מלאכתו, לא נטבלה? **תנן, אבל לא יתן לאלפס ולקדירה כשהן מרותחים** משמע אפילו שאינם על גבי האש. **שבישול קובע למעשרות וכלי ראשון מבשל.** עד היכן? רבי יודה בר פזי ורבי סימון אמרו בשם רבי יוסי בר חנינא. עד כדי שיהא נתון ידו לתוכה והיא נכוית. הכל מודים [דף ו עמוד א] בכלי שני שהוא מותר. מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני? אמר רבי יוסי בי רבי בון. כאן היד שולטת וכאן אין היד שולטת. אמר רבי יונה. כאן וכאן אין היד שולטת. **אלא שאן בישול מהתורה אלא בכלי הנמצא על האש.** אלא עשו הרחקה לכלי ראשון **שלא על האש,** ולא עשו הרחקה לכלי שני. אמר רבי מנא. ההין פינכא דארוזא מסייע לאבא. ההין פינכא דגריסא מסייע לאבא. דאת מפני ליה מן אתר לאתר ואף שהוא בכלי שני עד כדון הוא רתח. מהו ליתן תבלין מלמטן ולערות עליהן מלמעלן **מכלי ראשון?** רבי יונה אמר אסור. **דעירוי מכלי ראשון,** ככלי ראשון הוא. חייליה דרבי יונה מן הדא דתנן, אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו **מכלי ראשון מרק קדשים** רותח, **אותו כלי אם הוא של חרס, טעון שבירה.** ואם נחושת, טעון מריקה ושטיפה. מכאן שעירוי כבישול. **כיוון שזו משנה מפורשת שעירוי כלי ראשון ככלי ראשון ומבשל ולמה הכא הוא שואל הכין? האם מותר לערות מכלי ראשון על תבלין.** א"ר יוסי. תמן כלי חרס, דאפילו בעירוי כלי ראשון בולע. הכא תבלין. ואולי אינן מתבשלין בעירוי. התיב רבי יוסי בי רבי בון. והתני אף בכלי נחושת כן. אית לך מימר כלי נחושת בולע? מהו לערות על התבלינים בתוך הקילוח כשהקילוח עדין רותח ולא בקרקעית הכלי שהקילוח כבר התקרר קצת. אמר רבי חנינה בריה דרבי הלל. מחלוקת רבי יונה ורבי יוסי. רבי יצחק בר גופתא בעי קומי רבי מנא. עשה כן בשבת, חייב משום מבשל? עשה כן בבשר וחלב, חייב משום מבשל? אמר ליה. כיי דאמר רבי זעירא. איזו חלוט ברור שאף אם אפה אחר כך פטור מחלה? כל שהאור מהלך תחתיו. אף הכא. איזו תבשיל ברור שחייב מהתורה? כל שהאור מהלך תחתיו. תנן, רבי יהודה אומר. לכל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: על דעתיה דרבי יודה מלח כציר יין כחומץ:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק א הלכה ה

מתני': העיגול משיחליקנו. מחליקין בתאנים ובענבים של טבל. ורבי יהודה אוסר. המחליק בענבים, לא הוכשר. ר' יהודה אומר, הוכשר. וגרוגרות משידוש, ומגורה משיעגל. היה דש בחבית ומעגל במגורה. נשברה החבית ונפתחה המגורה קדם שסיים, לא יאכל מהן עראי שכבר נגמרה מלאכתם של אלו שהיו בחבית. רבי יוסי מתיר שאף הראשונות לא נגמרה מלאכתן עד שימלא את

החבית שהאחרונות לוחצות על הראשונות:

גמ': **תנן, מחליקין בתאנים ובענבים של טבל. ורבי יהודה אוסר.** חנניא בריה דרבי יסא אמר. מה פליגין רבי יודה ורבנין? בטבל שנטבל מדבריהן. אבל טבל שנטבל דבר תורה, אוף רבנין מודיי **שאסור.** רבי מנא אמר לה סתם בלי לציין את שם המקור, רבי אבין אמר בשם רבי יוחנן. רבי יודן כדעתיה, ורבנין כדעתון. דתני. זית שפיצעו כדי לרככו ולהסיר המרירות ויהיה ראוי קצת לאכילה. בידיים מסואבות, לא [דף ו עמוד ב] הוכשרו. לסופגן במלח, הוכשרו. לידע אם יש בו מים, לא הוכשרו. רבי יודן אמר הוכשרו. דרבנין אמרין, **בגופו הוא בודק** ואן לו ענין במשקה שיוצא. **רבי יודה אומר,** במימיו הוא בודק. **אף הכא.** רבנין אמרין, **בשיש תוכן שלו** ברסק של הפרי עצמו **הוא מחליק.** **רבי יודא אמר,** במימיו הוא מחליק. רבי אמר לרבי שמעון בריה. עלה והבא לנו גרוגרות פירות מייבשים ודחוסים מן החבית. אמר ליה, ואינו אסור משום מוקצה שהרי עדיין לא יבשו כל צרכם?. אמר ליה, **ועדיין את לזו? אין לך אסור משום מוקצה אלא תאנים וענבים בלבד.**

מ"ט? אמר רבי שמואל בר סיסרטאי, מפני שהן מסריחות בנתיים. נמצא שגם דחה אותם בידיים וגם אינם ראויים ר' זעירא בעי קומי רבי יסא. לא מסתברא באילין פיצוליי **תמרה** הוה עובדא? שאף הם קצת נרקבים. שאם לא כן, אך יתכן שרבי שמעון הסתפק בהלכה ידוע כזו. **אמר ליה,** אוף אנא סבר כן. אתא רבי יוסי בי רבי בון **ואמר,** אמר רבי יצחק בר ביסנא בשם רבי יוחנן, באילין פיצולייא **דתמרה** הוה עובדא. ואמר ליה, אין לך אסור משום מוקצה אלא תאנים וענבים בלבד. **אמר** רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו. הדא דתימא שלרבי שמעון רק גרוגרות וצימוקים יש להם מוקצה, לעניין שבת. **דסבר ר"ש אן אדם מקצה מדעתו דבר שראוי לו.** אבל לעניין מעשרות, כל הדברים יש להן מוקצה, ועד שלא נגמרה מלאכתן, יכול לאכול מהן עראי. **אמר רבי.** מתניתא אמרה כן **דתנן,** גרוגרות, משידוש. ומגורה, משיעגיל. משמע שאפילו אחר שהתייבשו, כל זמן שלא דש ולא עיגל אותן, לא נגמרה מלאכתן ואוכל מהם עראי. **תנן, היה דש בחבית ומעגל במגורה. נשברה החבית** קדם שסיים לדוש את כולה. **ונפתחה המגורה, לא יאכל מהן עראי.** רבי יוסי מתיר אמר רבי יוחנן. לדברי שונה **תנא** ראשון. **העליון צריך לתחתון, ולא התחתון צריך לעליון.** ולכן מה שכבר מהודק בתוך החבית, נגמרה מלאכתו ואסור באכילת עראי. דברי שונה אחרון רבי יוסי. אף התחתון צריך לעליון. שכל שורה שמוסיף ולוחץ עליה, מהדקת גם את השורות התחתונות. נמצא שגם התחתונים לא נגמרה מלאכתן, לכן יכול לאכול מהן עראי. **אמר רבי אלעזר, ת"ק במשנה,** דרבי מאיר היא. דלא תסבור מימר סתמא היא. **וסתמא** ור' יוסי הלכה כסתמא. לפום כן צריך מימר, דרבי מאיר היא. דרבי מאיר ור' יוסי הלכה כר' יוסי:

הדרן עלך פרק כלל אמרו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ב הלכה א

מתני': עם הארץ היה עובר בשוק ואמר, טלו לכם תאנים. אוכלין ופטורין. לפיכך אם הכניסו לבתיהן [דף ז עמוד א] מתקנים ודאי. טלו והכניסו לבתיכם. לא יאכלו מהם עראי. לפיכך אם הכניסו לבתיהן, אינן מתקנים אלא דמאי. היו יושבים בשער או בחנות ואמר, טלו לכם תאנים. אוכלין ופטורין. ובעל השער ובעל החנות חייבים. רבי יהודה פוטר, עד שיחזיר את פניו או עד שישנה מקום ישיבתו כדעת רבי נחמיה שרק חצר שאינו בוש לאכול בה קובעת למעשר. ואדם בוש לאכול בשער החנות:

גמ': **תנן,** היה עובר בשוק ואמר, **טלו לכם תאנים. אוכלין ופטורין.** אמר שמואל דרבי מאיר היא. דרבי מאיר אמר, אין מתנה כמכר ואינה קובעת למעשרות. אמר רבי יוסי, דברי הכל היא. אישתאלית לאילין דבי רבי ינאי ואמרין. נהיגין הוינין יהבין אילין לאילין בחקלא, ואכלין ולא מתקנין. מיי כדון ולמה שיהיה **הבדל בן מכר למתנה?** כמאן דאמר, מאיליהן קיבלו עליהן את המעשרות. **והם אמרו מכר קובע, מתנה אינה קובעת.** מה שאמרה המשנה **שאוכלין ופטורין זה דווקא,** במקום שרוב מכניסין לבתים וכיוון שלא ראו פני הבית לא נקבעו למעשרות ויכולים לאכול מהם עראי. אבל במקום שרוב מכניסין לשוק, **כבר בגורן נקבע למעשרות, ומתקנין דמאי.** אם במקום שרוב מכניסין לבתים, בדא תנינן טלו והכניסו לבתיכם לא יאכלו מהן עראי? הרי הפירות לא ראו פני הבית שהרי עם הארץ בדרכו לביתו. מכיון שאמר טול והכניס, כמי שאמר הכנסתים **לביתי ועשרתי** על ירך בשבילך. אבל במקום שרוב מכניסין לשוק, אינו נאמן לומר לו עישרתי. ואינו נאמן לומר לו, **לא התכוונתי להכניסם לשוק אלא תוך ביתי אני מכניסן.**

לכן אסור לאכול מהן עראי ומעשרן דמאי. נתן לו דבר מרובה. אפילו אמר לו טול ואכול, כמי שאמר לו טול והכנס. נתן לו דבר שאין דרכו להיאכל חי. אפילו אמר לו טול ואכול, כמי שאמר לו טול והכנס. היה אדם גדול ואין דרכו לאכול בשוק ואמר לו טול ואכול, כמי שאמר לו טול והכנס. היו שנים. לזה אמר לו טול ואכול. ולזה אמר לו טול והכנס. זה שאמר לו טול ואכול, פטור. וזה שאמר לו טול והכנס, חייב שאני אומר לזה נתן פירות שהתחייבו ולזה נתן פירות שלא התחייבו. אמר רבי יוסי. ולא מתניתא היא? דתנן, אכלין ופטורין, ובעל השער ובעל החנות חייבין, והרי זה כאומר לבעל השער ובעל החנות טלו והכניסו. **ולאחרים טלו ואיכלו** אמר רבי יונה, דברי הכל היא. כאן כשאמר לו טול והכנס, חייב משום דמאי. **שאני אומר אולי ע"ה הכניסם לביתו ולא עישר[דף ז עמוד ב] אבל כאן בעל השער או החנות חייב כודאי. שהרי שער וחנות קובעים למעשר. תנן,** צא ולקוט לך עשרים תאנים משלי, ואני ממלא כריסי משלך. הממלא את כריסו פטור. והאוכל במניין חייב. רבי בון בר חיייה בעי קומי רבי זעירא. למה האוכל במניין חייב? ואין אדם אוכל אחת אחת ולדברי הכל פטור? דהא אפילו ר"מ שסובר שחצר ומקח קובעים למעשר אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו, מודה שאם אכל אחת אחת פטור. אמר ליה אין. אם כך הכא למה הוא חייב? אמר ליה במצרף שנים יחד. אם במצרף, אפילו הממלא את כריסו יהא חייב? וכי אינו אסור משום קנין חליפין שקובע למעשרות? אמר רבי שימי אין כאן חליפין. שהרי לא יתכן שאחד נתן עשרים תאנים והשני יאכל כמה שירצה. אלא ודאי נתן לו את התאנים במתנה, שלא נתכווין האיש הזה לחליפין, אלא להגיס את לבו שיאכל ולא יתביש. **אמר לו,** צא ולקוט לך תאנים משלי, אוכל מהן עראי ומעשרן ודאי. שודאי אין מעושרות, שהרי בעה"ב אינו יודע כמה ילקוט, כדי לעשר עליו. צא ומלא את הכלכלה, אוכל מהן ארעי ומעשרן דמאי. שכיוון שבעה"ב יודע כמה ילקוט, שמא כבר עישר עליו ממקום אחר. במה דברים אמורים? **שהנותן עם הארץ.** אבל בחבר. אוכל ואינו צריך לעשר, דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר. בד"א? בעם הארץ. אבל בחבר, מתקן ודאי. שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. אמר רבי. רואה אני את דברי מדברי רבן שמעון בן גמליאל. מוטב שיתרמו שלא מן המוקף, ולא להאכיל לעמי הארץ טבלים. אמר רבי זעירא. מדברי שניהם. אפילו חבר שנתן **רשות ללקוט לחבר צריך לעשר.** הוון בעיין מימר, מאן דאמר שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. ואינם מעשרים אפילו אם המקבל עם הארץ. ק"ו **שהנותן לא עישר אם המקבל חבר והוא צריך [דף ח עמוד א] לעשר.** ומאן דאמר מוטב שיתרמו שלא מן המוקף ולא להאכיל לעמי הארץ טבלים. **זה דווקא כשהמקבל ע"ה. אבל כשזה המקבל חבר צריך לעשר. שכיוון שהנותן יודע שהמקבל חבר, סומך עליו שיעשר בעצמו.** רבי יונה בעי. הכא את עביד ליה למקבל חבר. שהרי המשנה אמרה שאם אמר, טלו לכם תאנים ואיכלו עראי. אכלין ופטורין. ואם הכניסו לבתיהן מתקנים ודאי. ואם אמר טלו והכניסו לבתיכם מעושרים דמאי. הרי כל הדין הזה שייך רק כאשר המקבל הוא חבר. שהרי עם הארץ לא ישמע לנו לעשר דמאי. והכא את עביד ליה עם הארץ? שהרי אמר רבי מוטב שיתרמו שלא מן המוקף, ולא להאכיל לעמי הארץ טבלים. אמר רבי יוסי. כאן וכאן עם הארץ הוא. אלא אף שרוב עמי הארץ לא ישמעו לנו, המשנה פרטה את הדינים בשביל אחד שהוא מתקן, כאילו הוא נקרא חבר. אמר רבי יוסי בשם רבי ששת, **ורבי אלעזר בי רבי יוסי אמר בשם רבי אבין.** האומר לחבירו, אני מעשר על ידך בשבילך. אינו צריך לעמוד עמו. **דחזקה שליח עושה שליחותו.** תמן תנין. **השולח עירובו ביד חש"ו אינו עירוב. ואם אמר לאחר לקבל ממנו, הרי זה עירוב.** נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים, אינו עירוב. למטה מעשרה טפחים, הרי זה עירוב. אמר רבי אלעזר, וצריך לעמוד עמו ולשאל את השליח אם אכן קיבל את העירוב מהחש"ו. משמע מכאן שלא אומרים חזקה שליח עושה שליחותו. והכא את אמר הכין שאינו צריך לעמוד עמו כשמעשר. שחזקה שליח עושה שליחותו? אמר רבי חיייה בר אדא. כאן בגדול כאן בקטן. רבי חנניה אמר בשם רבי חנינא. אפילו תימר כאן וכאן בגדול, או כאן וכאן בקטן. תמן באומר לו ערב על ידי, דחישין שמא לא באמת הסכים להיות שליח, ורק מבושה קיבל על עצמו. ובמקרה כזה אן אומרים חזקה שליח עושה שליחותו. ברם הכא, באומר לו אני מעשר על ידך. שכיוון שהתנדב להיות שליח, ודאי יעשה שליחותו. נמצא, שהמשנה במעשר והמשנה בעירובין אינם חולקים. ואם כך הדא ילפא מן ההיא, וההיא ילפא מן הדא. הדא ילפא מן ההיא, שאם אומר לו אני מערב על ידך, שאינו צריך לעמוד עמו. וההיא ילפא מן הדא. שאם אומר לו עשר על ידי, שהוא צריך לעמוד עמו. צא ולקוט לך עשרים תאנים משלי. אוכל עראי אחד אחד והולך והוא פטור. צא ומלא את הכלכלה. רבי אומר. אומר אני, שהוא צריך להראות לו את הכלכלה שלא יקח יותר מדעת בעל הבית. ואם בעל הבית אינו בפנינו להראות לו כמה הוא שיעור הכלכלה? רבי שמואל בר נחמן אמר בשם רבי יונתן. אם אמר לו סתם כלכלה [דף ח עמוד ב] ארבעת קבין. וגדולה סאה. וקטנה שלושת קבין. ר' יונה בעי. האם השיעורים שאמרו חכמים בכלכלה, למעשרות איתאמרת, כדתנן, התאנים משיחפה את הכלכלה.

לפיכך נתנו לנו חכמים שיעור לכלכלה, שאם חיפה פחות מכך, לא התחייב במעשות?, או למדת הדין שלא יקח יותר ממה שהתכוון בעה"ב? אין תימר למעשרות איתאמרת. כל שכן למידת הדין. אין תימר למידת הדין איתאמרת, הא למעשרות לא. רבי יוסי פשיטא ליה דלמעשרות איתאמרת, וכל שכן למידת הדין שלא יקח יותר מד' קבין. תנן, טלו לכם תאנים. אוכלין ופטורין. ובעל השער ובעל החנות חייבים. [דף ט עמוד א] הדא אמרה שביתו טובל לו, אבל לא לאחרים. תנן, רבי יהודה פטור, עד שיחזיר את פניו או עד שישינה מקום ישיבתו. אמר רבי אלעזר. רבי יודה ורבי נחמיה, שניהם אמרו דבר אחד. דתנין תמן. איזו היא חצר שקובעת למעשרות? רבי נחמיה אומר. כל שאין אדם בוש מלאכל בתוכה. אמר רבי יוסי. הוינן סברין מימר, מה פליגין רבי נחמיה ורבנין? בחצר שהוא בוש לאכול בכולה. הא מקצתה בוש ומקצתה לא בוש, לא קובעת אף לרבי נחמיה. מן מה דאמר רבי אלעזר, רבי יהודה ורבי נחמיה שניהם אמרו דבר אחד. הדא אמרה, מקום שהוא בוש פטור. מקום שאינו, בוש חייב. שהרי לרבי יהודה אם החזיר את פניו או שינה מקום ישיבתו חייב אף שהוא באותו חצר רק שהוא במקום שאינו בוש חייב. רבי יוחנן אמר. דברי רבי יהודה, עשו אותו כייחור שהוא נוטה לחצר. דתנן, תאנה שגזעה עומד בגינה ונופה נוטה לחצר, אוכל אחת אחת שדינו כמו האוכל בראש התאנה שפטור, ואם צירף חייב. אף כאן. כשהניח את התאנים לפני כל היושבים בשער, לא נקבעו למעשר. וכשבעל החנות נטל אחת לאכול הרי הוא טפל לאחרים, וכאילו לא נכנס לבית. רק אם יסובב פניו ויפרוש מהחבורה, אז החנות והשער קבעו לו. על דעתיה דרבי יוחנן לא נפטר, אלא כשאוכל אחת אחת, ואוכל כשהכלכלה ברשות כלם, ומשייר לאחרים, דאם הם סיימו לאכול ושיירו, נחשב השאר ברשותו וחייב. על דעתיה דרבי אלעזר שאמר שרבי יהודה כרבי נחמיה שבחצר שהוא בוש לאכול בה פטור. אפילו אינו אוכל אחת אחת. אפילו אינו אוכל ברשות הכל ולא שייר:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ב הלכה ב

מתני': המעלה פירות מגליל ליהודה, או עולה לירושלים. אוכל עד שהוא מגיע למקום שהוא הולך אפילו אם נכנס לכמה בתים, וכן בחזירה. רבי מאיר אומר, עד שהוא מגיע למקום השביתה שמקום שדעתו להיות בו בשבת נחשב כאילו ביתו וקובע מיד אפילו קדם שבת. הרוכלים המחזירין בעיירות, אוכלין עד שהן מגיעין למקום הלינה. רבי יהודה אומר, הבית הראשון בעיר שילון בה הוא ביתו שקובע אפילו אם ילון בבית האחרון:

גמ': פירות שלקטן שלא לצורך השבת, וקדשה עליהן השבת. רבי יוחנן אומר, השבת טובלת. רבי שמעון בן לקיש אומר, אין השבת טובלת אלא בדבר שכוונתו לאכלו בשבת. מתיב רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן. על דעתך דאת אמר השבת טובלת אפילו בדבר שאן כוונתו לאכלו בשבת. והתנינן, המעלה פירות מן הגליל ליהודה, או עולה [דף ט עמוד ב] לירושלים. אוכל עד שהוא מגיע למקום שהוא הולך וכן בחזירה, אם נמלך להחזירם. ותני עלה. אפילו לן, אפילו שבת, לא קבעו, עד שיגיע למקום שרוצה ללכת? אמר ליה, אן הכוונה ששבת, אלא שרוצה לשבות. היינו שהגיע ביום חול למקום שרוצה לשבות בו, לא אומרים שהבית שבו הוא שובת, קובע. אלא הולך ואוכל עראי עד השבת. תדע לך שהוא כן. דתני עלה, אפילו שבת בשני. ויש שביתה בשני? אלא ברוצה לשבות. אף הכא ברוצה לשבות. הכל מודים בלינה שאינה טובלת. מה בין לינה מה בין שביתה? אדם מגלגל מזלזל ואינו מקפיד בלינה, ואין אדם מגלגל בשביתה. דבכל מקום אדם לן, ואין אדם שובת בכל מקום. והא תני מעשה ברבי יהושע שהיה מהלך אחר רבן יוחנן בן זכאי לבני חיל. והיו בני אותו העיירות מביאין להם פירות שלא נקבעו למעשרות. אמר להן רבי יהושע. אם לנו מלון הלילה כאן, אנו חייבין לעשר. ואם לאו, אין אנו חייבין לעשר. משמע שלינה קובעת? אמר רבי זעירא רבי יהושע דעתו נקיה ומקפיד ולא ישן בכל מקום. לכן אצלו מקום לינה קובע. אמר ליה רבי מנא. וכל עמא שטיי שאינם מקפידים היכן לישון?. אלא רבי יהושע דלוייתיה שכיחא ליה, שבכל מקום שהולך הרבה מלווים אותו, וכל צרכיו עימו. ובכל מקום שמחליט לישון הוא מרגיש בנוח, הוי דהו אמר הלינה טובלת. ושאר בני אדם, דלית אלווייתיה שכיחא לון ואינם מרגישים בנוח בכל מקום שישנים בו. אין לינה טובלת. והתנינן, רוכלים המחזירין בעיירות אוכלין עד שהן מגיעין למקום הלינה. משמע שמקום לינה קובע?. מהו מקום הלינה? ביתו. רבי שמעון בן לקיש אמר בשם רבי יהושע. כגון אילין דכפר חנניה. דנפקין וסחרין ארבע וחמש קורין

עירות, ועיילין דמיכין בבתיהון. ואם החליטו ללון מחוץ לביתם, ודאי במקום יפה לנו. שהרי אם לא כן, היו חוזרים לביתם. תנן, רבי יהודה אומר, הבית הראשון הוא ביתו. מ"ט? תני רבי חלפתא בן שאול. רוצה הוא אדם לפלח לסיים עסקיו בבית הראשון שהוא פוגע בו וללון שם:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ב הלכה ג

מתני': פירות שתרמן עד שלא נגמרו מלאכתן. רבי אליעזר אוסר מלאכול מהן עראי שתרומה קובעת אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו. וחכמים מתירין, חוץ מכלכלת התאנים. כלכלת תאנים שתרמה. רבי שמעון מתיר שתרומה אינה קובעת למעשרות, וחכמים אוסרים. האומר לחבירו. הילך איסר זה, ותן לי בו חמש תאנים. לא יאכל עד שיעשר, דברי רבי מאיר. שמקח קובע אף בפירות שלא נגמרה מלאכתם. רבי יהודה אומר. אוכל אחת אחת ופטור. ואם צירף, הוי כגמר מלאכה והמקח קובע חייב. אמר רבי יהודה. מעשה בגינת וורדים שהיתה בירושלים. והיו תאיניה נמכרות משלש ומארבע באיסר. ולא הפרישו ממנה תרומה ומעשר מעולם:

גמ': תנן, פירות שתרמן עד שלא נגמרו מלאכתן. רבי אליעזר אוסר מלאכול מהן עראי. וחכמים מתירין, חוץ מכלכלת התאנים. מה אנן קיימין? אם בכלכלה של תאנים, הרי אמרנו שבכלכלה של תאנים דברי הכל אסור. אם בזיתים על השמן שלא ירד לעוקה וענבים על היין שלא ירדו לבור ולא נגמרה מלאכתם, דברי הכל מותר, דתנן, אין תורמים מהענבים על היין ולא מהזיתים על השמן ואם תרם אין תרומתו תרומה. אלא כי אנן קיימין, בתמרים והוא עתיד לדורסן. ובגרוגרות, והוא עתיד לדושן. שבדיעבד אם תרם תרומתו תרומה. דרבי אליעזר אומר, תרומה טובלת בפירות שלא נגמרו מלאכתן. ורבנין אמרין, אין תרומה טובלת בפירות שלא [דף י' עמוד א] נגמרו מלאכתן. מעשר ראשון מהו שיטבול? מה אנן קיימין? הרי ודאי הפריש קדם תרומה גדולה. והיא כבר קבעה? אם בכרי שנתמרח, דברי הכל אסור שכבר נגמרה מלאכתן. אם במעשר ראשון שהקדימו בשבלין, דברי הכל מותר שעדין לא נגמרה מלאכתן. אלא כי אנן קיימין בתמרים והוא עתיד לדורסן בגרוגרות והוא עתיד לדושן. והפריש מהן תרומה גדולה שלרבנן לא קובעת שהרי לא נגמרה מלאכתם, ונמלך להניחן כמות שהן, ועבר והפריש מהן ראשון. והשאלה האם מעשר ראשון קובע. אין תימר שכשנמלח, למפרע נטבלו, נתברר למפרע שהתרומה היא שטובלת. ואין תימר מיכן ולהבא, בזה יש מקום להסתפק האם ראשון הוא שטובל. הלוקח תמרים מע"ה והוא עתיד לדורסן, גרוגרות והוא עתיד לדושן. אסור לאכול מהן עראי, ומתקן דמאי, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים. אוכל מהן עראי, ומתקן ודאי, דברי ר' יוסי. דר"מ סבר שהמקח קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו, ושמא ע"ה עישר. וחכמים סוברים שאן המקח קובע ולא חוששים שע"ה הפריש שהרי לא נגמרה מלאכתו. ר' הילא ורבי אלעזר אמרו בשם חילפיי. ור' יונה אמר דאשכחון כתוב בפניקסיה דחילפיי. אוכל מהן עראי, ומתקן דמאי. וקשיא. אם הוא סובר שאוכל מהן עראי, משמע שלא חוששים שמא ע"ה עישר, אם כך הרי היה צריך לגרוס מתקן ודאי. ואם מקח קובע ואני חושש שע"ה עישר ולכן מתקן דמאי [דף י' עמוד ב] יהא אסור לאכל מהן עראי, שהמקח קובע. אמר רבי יוסי בשם רבי הילא. אוכל מהן עראי משום שאן המקח קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו. ומתקן דמאי. שמא ע"ה מתוך שידוע שביתו טובל, אף הוא מפריש תרומה משעה ראשונה שתחול כשיראו פני הבית. תנן, וחכמים מתירין, חוץ מכלכלת התאנים. אמר רבי אלעזר, לא מדובר כשמלא את כל הכלכלה בתאנים וחייב מפני שזה גמר מלאכתם. אלא אפילו כשיש רק מעט תאנים בכלכלה. כי לדעת חכמים אכילה מתוך הכלכלה נחשב קביעות וחייב לעשר. ואם כך לא רק בכלכלה של תאנים הדין כך, אלא בכלכלה של כל דבר היא מתניתא. תנן, כלכלת תאנים שתרמה. רבי שמעון מתיר לאכול ממנה עראי, וחכמים אוסרים. רבי שמעון מתיר מקל וחומר. ומה אם קדם שהפריש תרומה בשעה שיש עליה זיקת שלשה מעשרות, את אמר מותר לאכול מהן אכילת עראי. אחר שהפריש תרומה, בשעה שאין עליה אלא זיקת שני מעשרות, לא כל שכן? לשיטת ר"ש. אם הפריש גם מעשר ראשון מהו שיטבול לשני? מה אם בשעה שיש עליה זיקת שני מעשרות, את אמר מותר. בשעה שאין עליה אלא זיקת מעשר אחד, לא כל שכן? תנן, הילך איסר

זה, ותן לי בו חמש תאנים. לא יאכל עד שיעשר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר. אוכל אחת אחת ופטור. ואם צירף, חייב. אמר רבי זעירא בשם רבי יוחנן, ורבי הילא אמר בשם רבי אלעזר. מה פליגין? בלוקט בעל הבית ונותן לו, דרבנן סברי כל אחד הוא כמקח וקובע. אבל בלוקט המקבל ואוכל, כל עמא מודיי, שהוא אוכל אחת אחת ופטור. ואם צירף חייב. רבי הילא אמר בשם רבי אלעזר. כשם שהן חלוקין כאן אם מקח קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו, כך חלוקין בחצר בית שמירה האם קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו. דאמר רבי יוחנן, מקח וחצר ושבת, אינה תורה. וחכמים סוברים שלא תיקנו שמקח חצר ושבת קובעים, אלא בדבר שנגמרה מלאכתו. אמר רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש. המחזור מכולן שקובע מהתורה, זו חצר בית שמירה. לכן אולי לגבי חצר כולם יודו שאין הבדל בין אם נגמרה מלאכתו או לא. חברייא אמרי בשם רבי יוחנן. כך משיב רבי יודה את רבי מאיר. אין את מודה לי בנותן לבנו שהוא פטור, דמתנה אינה קובעת? מה לי הלוקט ונותן לבנו. מה לי הלוקט ונותן לאחר? שאן זה דרך מקח אלא דרך עראי. תנן, אמר רבי יהודה. מעשה בגינת וורדים שהיתה בירושלים. והיו תאניה נמכרות משלש ומארבע באיסור. ולא הפרישו ממנה תרומה ומעשר מעולם. איתמר. אמר רבי זעירא בשם רבי יוחנן ורבי הילא אמר בשם רבי אלעזר. מה פליגין? בלוקט ונותן לו, שחכמים אומרים הרי זה כמקח וקובע. אבל בלוקט ואוכל, כל עמא מודיי שהוא אוכל אחת אחת ופטור ואם צירף חייב. רבי יודן בעי. מה חמית מימר שבמעשה בגינת ורדים מדובר בלוקט ונותן לו וקשה למי שסובר שצריך לעשר? אולי נומר שמדובר בלוקט ואוכל וכולם מסכימים שפטור? אמר רבי מנא, אי אפשר להעמיד את המשנה בלוקט ואוכל, אלא בלוקט ונותן לו. מן הדא דתנן, גינת וורדין. אית לך מימר גינת וורדין בלוקט ואוכל? הרי ודאי מדובר בלוקט ונותן לו. דו אמר ליה אין את עליל את מקלקל וורדייה. אופ הכא בלוקט ונותן לו, מתני' פליגא על הראיה דרבי מנא מדתנן[דף יא עמוד א] כרמא אני מוכר לך. אף על פי שאין בו גפנים, הרי זה מכור. שלא מכר לו אלא שמו. פרדיסא אני מוכר לך. אף על פי שאין בו אילנות, הרי זה מכור. שלא מכר לו אלא שמו. אף כאן אולי נקראת גן ורדים אף שלא היו בה ורדים ויכול היה להיכנס וללוקט.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ב הלכה ד

מתני': האומר לחבירו הילך איסר זה בעשרים תאנים שאבור לי, בורר ואוכל עראי אחד אחד ופטור ממעשרות כרבי יהודה. שהמקח לא קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו. באשכול שאבור לי, מגרגר ואוכל. ברימון שאבור לי, פורט ואוכל. באבטיח שאבור לי, סופת ואוכל. אבל אם אמר לו בעשרים תאנים אלו, בשני אשכולות אלו, בשני רימונים אלו, בשני אבטיחים אלו, אוכל כדרכו ופטור. מפני שקנה במחובר לקרקע ואן מקח קובע בדבר מחובר והרי הוא כבעלים שאוכל עראי כדרכו עד שיראו פני הבית. השוכר את הפועל לקצות בתאנים. אמר לו על מנת שאוכל תאנים, הוא אוכל ופטור כיוון שפועל אינו אוכל בגלל התנאי שהוא כמקח שקובע למעשרות, אלא מדין תורה. כדתנן, ואלו אוכלים מן התורה העושה במחובר לקרקע בשעת גמר מלאכה ובתלוש מן הקרקע עד שלא נגמרה מלאכתו למעשר. ע"מ שאוכל אני ובני. או שיאכל בני בשכרי. הוא אוכל ופטור, ובנו אוכל וחייב. על מנת שאוכל בשעת הקציעה, ולאחר הקציעה. בשעת הקציעה, אוכל ופטור. ולאחר הקציעה, אוכל וחייב. שאינו אוכל מן התורה. זה הכלל. כל האוכל מן התורה, פטור. ושאינו אוכל מן התורה, חייב. היה עושה בלבסים, לא יאכל בבנות שבע. בבנות שבע, לא יאכל בלבסים. אבל מונע הוא את עצמו עד שהוא מגיע למקום היפות ואוכל. המחליף עם חבירו. זה לאכול וזה לאכול, זה לקצות וזה לקצות, זה לאכול וזה לקצות, חייב. רבי יהודה אומר. המחליף לאכול חייב, לקצות פטור:

גמ': תנן, האומר לחבירו הילך איסר זה בעשרים תאנים שאבור לי, בורר ואוכל. באשכול שאבור לי, מגרגר ואוכל. ברימון שאבור לי, פורט ואוכל. באבטיח שאבור לי, סופת ואוכל. אמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן. מגרגר אחת אחת, והולך ואוכל אפילו את כל האילן. אמר ליה רבי חייא בר ווא, וכן

רבי הוה עביד. תני בשם רבי יוסי. אבטיח שספת בו אפילו כל שהוא, קניו להפטר ממעשרות. ואחר שאכל חתיכה אחת בספיתה, יכול לאכול את השאר כדרכו. רבי יונה בעי. אף ברימון כן? תנן, השוכר את הפועל לקצות בתאנים. אמר לו על מנת שאוכל תאנים, הוא אוכל ופטור. למה לי על מנת? אפילו שלא על מנת שהרי אוכל מדין תורה. אמר רבי אבין בשם רבי שמיי. לא כן צריכה, אלא אפילו אמר לו על מנת, פטור. שלא תחשוב שהוי כמקח וקובע וחייב קמ"ל שפטור. תמן תנינן. היה עושה בידי אבן לא ברגליו. ברגליו אבל לא בידי. אפילו על כתיפו, הרי זה יאכל. ותני כן. בידו אוגד. ברגליו מסמיך את העץ שלא יפול. על כתיפו טוען. שבכל אלו עושה מלאכה רק בחלק מגופו. רבי יוסי בי רבי יהודא אומר. עד שיעשה בידי וברגליו ובגופו כדייש. מה דייש, שהוא השור עושה בידי וברגליו ובגופו. אף כל דבר שהוא עושה בידי וברגליו ובגופו. ועוד הלכות נלמדו מדייש. בתורה נאמר שפועל אוכל במחור דכתיב כי תבא בכרם רעך וכו' ומה שפועל אוכל בתלוש נלמד מדייש. מה דייש, מיוחד שהוא בתלוש. אף כל שהוא בתלוש. ומה דיש דבר שהוא גמר מלאכה. אף מה שהפועל אוכל במחור, זה רק בדבר שהוא גמר מלאכה. יצא המנכש בשום ובבצלים, והמסמך בגפנים, והעודר תחת הזיתים. דייש. מה דייש מיוחד שגידוליו מן הארץ. אף כל דבר שגידוליו מן הארץ. יצא החולב, והמגבן, והמחבץ. דייש. מה דייש מיוחד דבר שלא נגמר מלאכתו. אף כל דבר שלא נגמר מלאכתו. יצא הבודל בתמרים שמפריד אותם אחר הדריסה, והמפרד בגרוגרות, והיין משיקפה, והשמן משירד לעוקה. דייש. מה דייש מיוחד דבר שלא בא לזיקת המעשרות. אף כל דבר שלא בא לזיקת המעשרות. יצא הלש, והמקטף, והאופה שכבר התחייבו בחלה משעה שערב את הקמח במים. כתיב [דברים כג כו] כי תבוא בקמת רעך. יכול בשאר כל אדם הכתוב מדבר? ת"ל [דברים כג כו] וחרמש לא תניף על קמת רעך. את שיש לו רשות להניף. ואי זה זה? זה הפועל. [דף יא עמוד ב] איסי בן עקביא אומר, בשאר כל אדם הכתוב מדבר. מה תלמוד לומר וחרמש לא תניף? מכאן שאין לו רשות לאכול, אלא בשעת הנפת מגל. תני, רבי שמעון בן יוחי אומר. עד איכן דיקדקה התורה בגזל. שצריכה לדון בין אדם לחבירו, עד כדי הנפת מגל. שאם אכל קדם הרי הוא גזלן. בתוך כן אתה למד כמה גדולה מלאכה, שלא חרב דור המבול אלא עד מפני הגזל. ופועל עושה במלאכתו ואוכל, ופטור מן הגזל. כתיב [דברים כה ד] לא תחסום שור בדישו. אין לי אלא שור בתלוש דכתיב לא תחסום שור בדישו, ואדם במחור דכתיב ואכלתה מלילות. אדם מהו שיאכל בתלוש? מה אם השור שלא מצאנו בתורה שאוכל במחור, אוכל בתלוש. אדם שאוכל במחור, אינו דין שיאכל בתלוש? אם כן מה תלמוד לומר לא תחסום שור בדישו? שור בלא תחסום, ואין אדם בלא תחסום. שור מהו שיאכל במחור? מה אדם שאינו אוכל בתלוש, אוכל במחור. שור שאוכל בתלוש, אינו דין שיאכל במחור? אי מה כאן בתלוש עובר בלא תחסום, אף כאן במחור בלא תחסום. תלמוד לומר, לא תחסום שור בדישו. בדישו אין את חוסמו. אבל חוסמו את במחור לקרקע. מיכן אמרו. קוצץ הוא אדם על ידי עצמו שיקבל כסף ולא יאכל, על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו ושפחתו הגדולים, ועל ידי אשתו, מפני שיש בהן דעת ויכולים למחול. אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הקטנים, ולא על ידי בהמתו, מפני שאין בהן דעת למחול. תנן, זה הכלל. כל האוכל מן התורה, פטור. ושאינו אוכל מן התורה, חייב. לא צריכה להיות פטור. אלא האוכל מן התורה היה צריך להיות חייב. שהרי התורה זיכתה לו. והרי זה כמקח ויהיה חייב? אמר רבי יונה, אף שלכאורה היה צריך להתחייב, התורה פטרה אותו. דכתיב, ואכלתה ענבים כנפשך. כאילו אתה בעל הבית מה בעה"ב אוכל ופטור, אף פועל אוכל ופטור. תמן תנינן. היה עושה בתאנים, לא יאכל בענבים, לא יאכל בתאנים. ותני עלה. היה עושה בייחור זה, לא יאכל בייחור אחר. ותנינן, היה עושה בבלוסים, לא יאכל בבנות שבע. בבנות שבע, לא יאכל בבלוסים. פשיטא אם מייחור לייחור אינו אוכל ק"ו בשני מינים? לא כן צריכה, אלא אפילו שתיהן בייחור אחד שהרכיב שניהם בייחור אחד. כתיב [שם כג כו] כי תבא בקמת רעך. יכול בשאר כל אדם הכתוב מדבר? תלמוד לומר ואל כליך לא תתן. אבל נותן את לכיליו של חבירך בעה"ב, ואי זה זה? זה הפועל. כתיב כי תבא בקמת רעך ואכלת ענבים. וכי אין אנו יודעין שאין בכרם לאכול אלא ענבים. מה תלמוד לומר ואכלת ענבים? אלא מיכן שאם היה עושה בתאנים, לא יאכל בענבים. בענבים לא יאכל בתאנים. כנפשך. כל דבר שהיצר תאב. כנפשך. כאילו אתה בעל הבית שהוא פטור מן המעשרות. מה בעה"ב אוכל ופטור, אף פועל אוכל ופטור. כנפשך. מיכן שלא יאכל הפועל יותר על שכרו. מיכן היה רבי אלעזר חסמא אומר, לא יאכל הפועל יותר על שכרו. מניין [דף יב עמוד א] שנפשו קרוייה שכרו? אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינא. נאמר כאן נפשו. ונאמר להלן נפשו. דכתיב [דברים כד טו] ואילו הוא נושא את נפשו. מה נפשו האמורה להלן, שכרו. אף כאן שכרו.

שבער. שלא יהא אוכל ומקיא. שבער. שלא יהא מקלף בתאנים ואוכל את הפנימי וזורק את החיצון, ומוציא בענבים. רשאים הפועלים לטבל פיתן בציר, בשביל שיאכלו ענבים הרבה. רשאי בעל הבית להשקות יין, בשביל שלא יאכלו ענבים הרבה. רשאי בעל הפרה להרעיבה בלילה, בשביל שתאכל הרבה בשעה שהיא דשה. רשאי בעל הבית להאכילה פקיעי עמיר, בשביל שלא תאכל הרבה בשעה שהיא דשה. רבי אבהו אמר, התריגו תנו אתרוגין לבהמין לפני הדיש, שלא יאכלו את התבואה. רבי חנניא מייכלין דבילה. רבי מנא מיכלין איסטפניני. תני רבי חיה. אוכל פועל אשכול ראשון, אף שעדיין לא נתן לכליו של בעל הבית. תני, יכול לאכול אשכול אחרון אף שבו הסתיימה המלאכה. אמר רבי שמואל בשם רבי הילא. נתנו לאשכול האחרון לסל, אסור. שכבר נגמרה מלאכתו. אמר רבי יוסי. לא צריכה, כשהיה הוא בוצר ואחר מוליך. אבל אם היה הוא בוצר הוא מוליך. בתחילה כשבוצר אוכל משום פועלים. ולבסוף אחר שהניח בסל אוכל משום הלכות מדינה. דתנן, הפועלים אוכלין בהליכתן מאומן לאומן, ובחזירתן לגת, ובחמור שתהא פורקת. דאף שלא עובד באותו זמן, תיקנו חכמים שיאכל הפועל בזמן שאינו עובד וזוהו חוסך זמן לבעלים והרי זה כהשבת אבידה. תני, מערים אדם על פועליו להיות אוכלין תשע וקוצין אחת. שאם היה לו פועלים במלאכה אחרת והתחייב להאכילן ורוצה ולהיפטר מן המעשר. אומר להם שיאכלו תשע תאנים ויקצו אחת וזוהו שקצו אחת לבעה"ב כאילו עבדו בתאנים. אית תניי תני, קוצין תשע ואוכלין אחת. ניחא אוכלין תשע וקוצין אחת זה הערמה. קוצין תשע ואוכלין אחת אזה הערמה יש כאן, הרי באמת עושים מלאכה לבעה"ב? אמר רבי אבין. כיוון שאוכלים את האחרון, שלא תאמר יעשה כלאחר גמר מלאכה, ויהא חייב. תנן, המחליף עם חברו. זה לאכול וזה לאכול, זה לקצות וזה לקצות, זה לאכול וזה לקצות, חייב. ניחא לאכול חייב, שנגמרה מלאכתו. אבל לקצות למה חייב? אמר רבי אלעזר, דרבי מאיר. היא דרבי מאיר אמר, מקח טובל בפירות שלא נגמרה מלאכתו, והחלפה כמקח. אמר רבי אלעזר. רבי מאיר ורבי אליעזר שניהן אמרו דבר אחד. כמה דרבי אליעזר אומר, תרומה טובלת בפירות שלא נגמרה מלאכתו. כן רבי מאיר אומר מקח טובל בפירות שלא נגמרה מלאכתו:

הדרן עלך פרק היה עובר בשוק

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ג הלכה א

מתני': המעביר תאנים בחצרו לקצות, בניו ובני ביתו אוכלין ופטורין שחצר לא קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו. והפועלין שעמו [דף יב עמוד ב] בזמן שאין להן עליו מזונות אוכלים מדובר שאינם אוכלים מהתורה. אבל אם יש להן עליו מזונות, הרי אלו לא יאכלו. והרי זה מקח בדבר שנגמרה מלאכתו שהרי הם רוצים אותם לאכילה. המוציא פועליו לשדה. בזמן שאין להן עליו מזונות, אוכלין ופטורין. אבל אם יש להן עליו מזונות, אוכלין אחת אחת. מן התאינה, אבל לא מן הסל, ולא מן הקופות, ולא מן המוקצה. השוכר את הפועל לעשות עמו בזיתים. אמר לו, על מנת לאכול זיתים, אוכל אחת אחת ופטור, ואם צירף חייב. לנכש בבצלים. אמר לו, על מנת לאכל ירק. מקרטם עלה עלה ואוכל. ואם צירף חייב:

גמ'? תנן, המעביר תאנים בחצרו לקצות, בניו ובני ביתו אוכלין ופטורין. הוא עצמו מהו שיאכל? רב אמר הוא אסור לאכול. עולא ב"ר ישמעאל אמר בשם רבי אלעזר, הוא מותר לאכול. רב כרבי מאיר דמקח וחצר קובעים אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו, ורבי אלעזר כרבנן. אין רב כרבי מאיר, אפילו בניו ובני ביתו יהו אסורין? אלא רב כרבי, ורבי אלעזר כרבנין. דאמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי, ורבי יוסי בן שאול אמר בשם רבי. אין אוכלין על המוקצה משום מראית עין, שיחשבו שנגמרה מלאכתו אלא על מקומו שרק שם ניכר שלא נגמרה מלאכתו. אמר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי. לדברי חכמים אוכלין על המוקצה, בין על מקומו בין שלא על מקומו. מותיב רבי יוסי בן שאול לרבי. והתנינן, החרובין עד שלא כינסן לראש הגג, מוריד מהן לבהמה ופטור מפני שהוא מחזיר את המותר וקשה לדעת רבי שהרי מותר אף לא במקום המוקצה? אמר ליה, לא תתיביני חרובין. חרובין רכין מאכל בהמה הן. וכשמוריד ונותן לפני הבהמה, אן חשש משום מראית עין. שהכל מבינים שמדובר בחרובים רכים שלא נגמרה מלאכתם, כיוון שאחר שיבשו ונגמרה מלאכתם וראויים למאכל אדם.

אן דרך לתת אותם מאכל לבהמה. על דעתיה דרב, מה בין הוא מה בין בניו? הוא על ידי שבדעתו תלוי המוקצה, אסור. שאם יראו שאוכל, יחשבו שחזר בו ואינו רוצה להקצות. וכבר נגמרה מלאכתם ואוכל שלא כדין. בניו על ידי שלא בדעתן תלוי המוקצה, מותרין. ניחא שבניו אוכלים. אבל אך בני ביתו אשתו אוכלת? וכי אין לה עליו מזונות? ונמצא שמה שהיא לוקחת נידון כמקח ולמה היא פטורה? [דף יג עמוד א] כמאן דאמר אין מזונות לאשה דבר תורה. כהדא דתני, אין בית דין פוסקין מזונות לאשה מדמי שביעית כי אסור לפרוע חוב מדמי שביעית. אבל ניזונת היא אצל בעלה שביעית. משמע שכיוון שאן הבעל חייב לזון אותה מהתורה, אן זה כפריעת חוב בשביעית. אלא כחסד כמו שנאמר אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת. אפילו אם אינו חייב במזונותיה אלא מדרבנן. עדיין למה לא יעשו אותה כפועל שאינו יפה שוה פרוטה. שגם אותו בעל הבית חייב להאכיל רק מדרבנן ואעפ"כ נחשב כפורע חוב ואינו יכול לאכול ללא מעשר. אף באשה נאמר שאף שאינו חייב לזון אותה מהתורה אלא רק מדרבנן, עדיין יחשב כפורע חוב ותהיה אסורה לאכול מהפירות בלא מעשר. הדא אמרה שלא עשו אותה כפועל שאינו יפה שווה פרוטה. ומה שאדם נותן לאשתו מזונות אף שהוא מתקנת חכמים נחשב מרצון כחסד שגם ללא תקנתם היה רוצה לתת לה מזונות. אפילו למאן דאמר אין לה עליו מזונות, וכי אין לה עליו בית דירה? וכיוון שיש לה בית דירה איתו. נמצא שלגביה הפירות ראו פני הבית, ונקבעו למעשרות ואך היא יכולה לאכול בלא מעשר? אפילו הכי אן זה נקרא דירתה אלא דירתו. כהדא דתני. אנשים ששיתפו שלא מדעת נשים, שיתופן שיתוף. נשים ששיתפו שלא מדעת אנשים, אין שיתופן שיתוף. תנן, המעביר תאנים בחצרו לקצות בראש גגו, בניו ובני ביתו אוכלין ופטורין. תני, וכולן תאנים שהיו במוקצה שבשדה שנכנסו משדה לעיר דרך החצר נטבלו. מתניתא דרבי. דתני, הביא תאנים מן המוקצה בשדה לאוכלן אכילת ארעי בחצר שאינה משתמרת, ושכח והכניס לתוך ביתו, או שהכניסום התינוקות, הרי זה מחזירן למקומן ואוכל. לא אמרו, אלא שוגג. הא מזיד, אסור. מאן תניתה? רבי. דתני, הביא תאנים מן השדה והעבירן לחצירו לאוכלן בראש גגו מקום שאינו קובע. רבי מחייב כיון שעברו דרך החצר. רבי יוסי בי רבי יהודה פוטר, שחצר אינה קובעת אלא אם התכוון לאכול שם. [דף יג עמוד ב] הוי אומר, מאן תנא המעביר תאנים בחצירו לקצות בראש גגו. כיוון שלא נגמרה מלאכתם, בניו ובני ביתו אוכלין ופטורין. הא אם נגמרה מלאכתם ולא העבירם לגג לקצות אלא לאכול, חייב. רבי היא. אמר רבי עולא בר ישמעאל בשם רבי אלעזר. רבי ורבי יוסי בי רבי יהודה, היו מכניסין את הכלכלה לאחורי הגגות שלא דרך החצר כדי לפוטן מן המעשרות. ראה אותן רבי יודה בי רבי אלעאי, אמר להן. ראו מה ביניכם לראשונים. רבי עקיבה היה לוקח שלשה מינין בפרוטה, בשביל לעשר מכל מין ומין. ואתם מכניסין את הכלכלה לאחורי הגגות להיפטר מן המעשרות. אם רצו להיפטר ממעשרות מה לי למה היו צריכים להכניסם לאחורי הגגות. הרי אפילו הכניסם בחצירו לאוכלן בראש גגו, ואכלן בחצר פטור. והלא רבי יוסי בי רבי יהודה הוא שפוטר בהעביר דרך חצר לאכול בגג ואכל בחצר? בגין רבי דהוה עימיה ואוסר. חמתון חד סבא. אמר לון, יהבון לי אתון. אמרון ליה אין. אמר לון, לאבוכון דבשמיא לא יהבתון, אלא לי? רבי יוחנן שאם ליקט שלא לצורך שבת, השבת קובעת. כרבי שאם העבירם בחצר שלא לאוכלן קבעה החצר, ורבי שמעון בן לקיש שאם ליקט שלא לצורך שבת, השבת לא קובעת, כרבי יוסי בי רבי יודה שאם העבירם בחצר שלא לאוכלן לא קבעה החצר. אן הכרח לומר שרבי יוחנן כרבי, דאפילו אם יסבור כרבי יוסי בי רבי יודה שאם העבירם בחצר שלא לאוכלן לא קבעה החצר. אעפ"כ יסבור רבי יוחנן שאם ליקט שלא לצורך שבת, השבת קובעת. חומר היא בשבת. שכן נשרים שנשרו מאיליהן בערב שבת השבת קובעת למעשר. ואם נפלו מהאילן לחצר, אין החצר קובעת. שהרי אפילו הכניס בשוגג החצר לא קובעת. נאמר שרבי שמעון בן לקיש כרבי יוסי בי רבי יודה. אעפ"כ שר"ל סובר שאם ליקט שלא לצורך שבת, אן השבת קובעת. אפילו כן, יכול להיות שיסבור כרבי שאם העבירם בחצר שלא לאוכלן קבעה החצר, חומר היא בחצר בית שמירה. דאמר רבי [דף יד עמוד א] יוחנן. מקח וחצר ושבת אינן תורה. ואמר רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש. המחזור שבכולן שהוא מהתורה זה חצר בית שמירה. אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי. היו לו שתי חצירות. אחת במגדלא ואחת בטיבריא. העבירו בזו שבמגדלא לאוכלן בזו שבטיבריא. מכיון שהעבירן דרך היתר, מותר. היינו כיון שכונתו הייתה שלא לאכול במגדלא, נמצא שהחצר שבמגדלא לא קבע, לכן אף כשיגיע לטיבריא יכול לאכול אפילו בחצר אף שדעתו היתה לאכול שם. אתיא דרבי שמעון בן יוחי כרבי יוסי בי רבי יודה שאמר שאם העבירם בחצר לאוכלן בגג לא קבעה החצר, ורובה מן דרבי יוסי בי רבי יודה. מה דאמר רבי יוסי בי רבי יודה בעומד ומתכוון לאלם במקום פטור בגג. והחידוש הוא שאף שהעבירן בחצר שהיא מקום חייב לא התחייב. מה דאמר רבי שמעון בר יוחאי בעומד ומתכוון לאלם במקום חייב החצר בטיבריא. והחידוש הוא שאף שהתכוון

לאכלם במקום חיוב החצר בטבריא אם העביר דרך חצר שהיא עצמה מקום חיוב החצר במגדלא ולא התחייב בה כיוון שלא התכווין לאכול שם. מכיון שהעביר דרך מקום בעל דרגת חיוב דומה בהיתר, גם כשיגיע למקום החיוב החצר בטבריא יהיה מותר. ודרכי אליעזר רובא מן תרוויהון. דתנן, היה אוכל באשכול ונכנס מן הגינה לחצר, ר"א אומר. מכיון שהתחיל בהן דרך היתר, מותר. שרבי שמעון בר יוחאי לא התיר אלא כיוון שעבר בחצר שהוא מקום שראוי לקבוע ולא קבע לכן פטור. אבל לר"א אף אם התחיל לאכול במקום פטור בגינה, יכול אחר כך להמשיך לאכול בלי לעשר אפילו במקום חיוב בחצר. תנן, המוציא פועליו לשדה. בזמן שאין להן עליו מזונות, אוכלין ופטורין. אבל אם יש להן עליו מזונות, אוכלין אחת אחת. מן התאינה, אבל לא מן הסל, ולא מן הקופות, ולא מן המוקצה. ניחא שלא אוכלים מן הסל ולא מן הקופה שכבר נגמרה מלאכתם. אבל למה לא מן המוקצה? הרי לא נגמרה מלאכתו. כמה דתימר תמן מן התאנה מלקט אחת אחת ואוכל, ואם צירף חייב. אמור אוף הכא כן שמוטר? א"ר יצחק. מוקצה כיוון שהכל מונח לפניו בערמה, גם כשאוכל אחת אחת עשו אותו כמצורף. תנן, השוכר את הפועל לעשות עמו בזיתים, אמר לו, על מנת לאכול זיתים, אוכל אחת אחת ופטור, ואם צירף חייב. תני דבי רבי. אוכל כדרכו ופטור אפילו אם צרף. רבי יונה בעי. מה אנו קיימין? אם כששכרו לעשות עמו בזיתים, כל עמא מודיי שהוא אוכל כדרכו ופטור שהרי אוכל מדין תורה. ואם ששכרו לעשות עמו בגופן של עצי הזיתים כגון לעדור שאינו אוכל מהתורה, כל עמא מודיי שהוא אוכל אחת אחת ופטור, ואם צירף חייב. אלא כי אנו קיימין, כששכרו לנכש לדלל עמו בזיתים. להוציא חלק כדי לתת מקום לזיתים שנשארו לגדול. דלרבי הוה גמר מלאכה של מה שלקט ואוכל כדרכו. ולת"ק כיוון שעושה לצורך אלו שנשארו ואצלם אן זה גמר מלאכה אינו אוכל מהתורה אלא מחמת התנאי. והוה כמקח ולכן אוכל אחת אחת ופטור, ואם צירף חייב. וראיה שבזה מדברת המשנה. מן דבתרה. דתנן, לנכש לדלל עמו בבצלים אמר לו על מנת לאכול ירק, מקרטם עלה עלה ואוכל. ואם צירף, חייב. משמע שאף ברישא מה שנאמר לעשות עימו בזיתים, הכוונה לנכש עימו בזיתים כמו בסיפא. תנן התם, מצא קציעות בדרך, אפילו בצד שדה קציעות, וכן תאנה שנוטה על הדרך ומצא תחתיה תאנים. מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר. שעם נפילתה נמאסת והבעלים מתיאשים. רבי חגיגי שאל לחבריא. מהו אהן פטור ממעשרות דתנינן הכא? א"ל, משום אוכל עראי בשדה שהוא פטור. אמר לון וכי צריך הכא אתינן מתניתין משום אוכל עראי בשדה שהוא פטור? הרי כבר למדנו שכל שלא ראה פני הבית, אוכל עראי ופטור. אלא משום הבקר. שאני אומר שוודאי הבעלים הפקירו אותם. ואפילו אם יכניסם לבית יהיה פטור. שאם לא היה הפקר היה חיב אף להחזיר. וראיה שהסיבה לפטור היא משום הפקר. דתני, מצא [דף יד עמוד ב] כלכלה מחופה בעליו, אסורה משום גזל וחיבת במעשרות. אסורה משום גזל, משום דבר שיש בו סימנין. וחיבת במעשרות, שעד עכשיו דעת בעלים עליה. עד היכן חייב לשמור עליהם? עד כדי שיכול לתרום מהם ויהיה מן המובחר שלא התקלקלו יותר מדי. לא היה יכול לתרום מן המובחר, עושה אותה דמים ואוכלה. רבי יונה בעי. אם עשה אותם דמים, מהו שיטבלו? האם זה כמקח וטובל. או מאחר שאם הבעלים יבואו מוציאין אותה מידו, אן זה מקח ולא נטבלה. רבי מנא בעי. הגע עצמך שהיתה נתונה בפיו. לא נמאס הוא ואינו יכול הוא להחזירה? וכיוון שכך התברר שהיה כאן מקח. אם אומר את כן, לא נמצא אוכל טבל למפרע? שהרי עד שלא נתנה בפיו, לא יכול לעשר. שאינה שלו ולא היה מקח שיקבע למעשרות. וכשהתחיל לאכל, נהיה מקח ונקבע למעשרות, ונמצא אוכל טבל. הדא אמרה, דמים כמקח הן שודאי כך תקנו חכמים. מצא כלכלה. במקום שהרוב מכניסין לשוק שנטבל כבר בגורן, אסור לאכל ממנה עראי, ומתקנה דמאי. במקום שהרוב מכניסין לבתים. מותר לאכל ממנה עראי, ומתקנה ודאי. מחצה על מחצה, מתקנה דמאי שמא נפלה מאלו שמוכרים בשוק. ואם מכניסה לבית מתקנה ודאי. רבי יונה בעי הפריש תרומת מעשר על פירות דמאי והתברר שהם ודאי וצריך להפריש תרומה גדולה. מהו שיטבול לודאי כיוון שכבר הפריש תרומת מעשר כשחשב שהם דמאי, יהיה אסור לאכול מהם עראי? אם אומר [דף טו עמוד א] את כן שאם הפריש משום דמאי ואחר כך נודע שהוא ודאי מה שהפריש הפריש ומפריש תרומה גדולה ונפטר. הא דתנן, מחצה על מחצה, מתקנה דמאי. מכניסה לביתו, מתקנה ודאי. לא נמצאת מקדים תרומת מעשר שכבר הפריש בתרומה דמאי לתרומה גדולה? ואך חכמים יתקנו לעבור על הלאו שכתוב מלאך ודמעך לא תאחר? אלא ודאי המעשרות שהפריש בתורת דמאי בטלים, ועכשיו מתקן את הפירות כראוי. ואף כאן מה שהפריש דמאי בטל. ויכול לאכול עראי עד שיראה פני הבית. רבי יוסי בי רבי בון ורבי יוחנן אמרו בשם רבי שמעון בן יוצדק. מה שאמרה הבריתא שמחצה על מחצה, מתקנה דמאי, וכשמכניסה לביתו, מתקנה ודאי. כשמקנה צריך להתנות ולומר. אם מאותן שמכניסין לשוק היא,

מה שעשיתי עשוי. ואם לאו, לא עשיתי כלום. וכשמכניסה לבית מתקנה ודאי חוזר ומתנה, והסיבה שמתנה, זה לא רק כדי לא להקדים מעשר ראשון לתרומה גדולה, אלא גם מפני החשש שמא תהא מאותן שמכניסין לבית, ונמצא מכשיל את הכהן, שנמצאת תרומת מעשר שנתן לכהן כשהפריש משום דמאי טבולה לתרומה גדולה. לכן יתנה ויאמר לכהן, והכהן יקרא שם לתרומה גדולה שבה על תנאי. איתמר מחצה על מחצה. בשדה, מתקנה דמאי. מכניסה לבית, מתקנה ודאי. אם הכניסה לביתו ולא הפריש קדם משום דמאי. וחש לומר שמא מאותה שמכניסין לשוק היא והרי היא דמאי, ולא היה צריך להפריש תרומה גדולה, ונמצאת תרומה גדולה שנתן לכהן טבולה לתרומת מעשר? אמר רבי מתניה, אומר לכהן שהתרומה גדולה הופרשה מספק, והכהן קורא שם על מעשרותיו על תנאי ומתקנם. איתמר במקום שהרוב מכניסין לבתים. מותר לאכל ממנה עראי, ומתקנה ודאי. עד כדון דבר שאין לו גורן. כמו תאנים שמוליכים לבית ושם מתקנים הכל. אבל דבר שיש לו גורן. מפרישין תרומת מעשר, ואין צריך להפריש תרומה גדולה, שנהגו להפריש בגורן. כהדא דתני. מצא פירות ממורחין בשדה. מכונסין, אסורין משום גזל. מפוזרין, מותרין משום גזל. בין כך ובין כך חייבין במעשרות, ופטורין מתרומה גדולה. שאי אפשר לגורן שתיקור, אלא אם כן נתרמה תרומה גדולה. מעשרות היכן ניטלות לכתחילה? בבית או מן השדה? נישמענה מן הדא דתנן, חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות. אפילו בו ביום שמת הכניסן, הרי אלו בחזקת מתוקנים. ואם חייב לעשר רק אחר שהכניסם לבית. אך יש חזקה שעושר? הרי אפשר שהכניסם לבית ולא עושר משום שנטרפה דעתו שעה אחת קדם שמת ולא הספיק לעשר. אלא ודאי שתקנם בשדה. א"ר בון בר חייא. תפתר שמת מתוך יישוב ואם לא היה מתקן ודאי היה מודיע. רבי חנינא אמר, רבי פנחס שמע לה שמפריש בבית מן הכא. דתנן, מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו באין בספינה והגיעה זמן הביעור אמר רבן גמליאל עשור שאני עתיד למוד נתון ליהושע ומקומו מושכר לו. עשור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו. אמר רבי יהושע עשור שאני עתיד למוד נתון לאלעזר בן עזריה ומקומו מושכר לו. ונתקבלו זה מזה שכר. הדא אמרה שמעשר מן הבית. שהרי בזמן הביעור ודאי שהתבואה הייתה כבר בבית. רבי חייא בר אבא שמע לה מן הכא דתנן, מי שהיו פירותיו במגורה. ונתן סאה לבן לוי, וסאה לעני. הדא אמרה מן הבית. רבי אבא מרי שמע לה מן הכא [דברים כו יג] בערתי הקדש מן הבית. זו חלה. הדא אמרה שאת שאר המעשרות מפריש מן השדה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ג הלכה ב

[דף טו עמוד ב] מתני': מצא קציעות בדרך, אפילו בצד שדה קציעות. וכן תאנה שהיא נוטה על הדרך, ומצא תחתיה תאנים. מותרות משום גזל, ופטורות מן המעשרות. הזתים והחרובין חייבין. מצא גרוגרות. אם דרסו רוב בני אדם, חייב שוודאי נפלו אחר גמר מלאכה, וכבר התחייבו קדם שנעשו הפקר. ואם לאו, פטור. מצא פלחי דבילה, חייב. בידוע שמדבר הגמור. החרובין. עד שלא כינסן לראש גגו, מוריד מהן לבהמה ופטור, מפני שהוא מחזיר את המותר:

גמ': תנן, מצא קציעות בדרך, אפילו בצד שדה קציעות. וכן תאנה שהיא נוטה על הדרך ומצא תחתיה תאנים. מותרות משום גזל, ופטורות מן המעשרות. אמר רבי יונה. לא אמרו אלא בתאנה שנוטה לדרך. שאני תולה שנפלו מהעוברים ושבים. הא בינו לבין חבירו, לא. תנן, הזיתים והחרובים חייבין. אמר רבי יונה והוא שמצא זיתים תחת זיתים. וחרובין תחת חרובין. אבל אם מצא זיתים תחת חרובין, וחרובין תחת זיתים, לא בדא ויכול לקחתם שאני תולה שנפלו מהעוברים ושבים. תנן, מצא גרוגרות. אם דרסו רוב בני אדם, חייב. שוודאי נפלו אחר גמר מלאכה, וכבר התחייבו קדם שנעשו הפקר. ואם לאו, פטור. ולא בבתיים הן נדרסות? אם כך כיוון שמצא בשדה ודאי לא נדרסו. אמר רבי בון בר חייא. תפתר שרוב דורסין בשדות. רבי זעירא בעי. ואינה ניכרת אם דרוסה היא אם אינה דרוסה? אמר רבי שאול. פעמים שהיא פוקעת תחת הגלגל. והיא דרוסה, והיא נראית שאינה דרוסה. פעמים שהרגל דורסתה. והיא אינה דרוסה, ונראית כדרוסה. אמר רבי אלעזר. הדא דתימא במקום שהכל דורסים בשדות.

אבל במקום שרק רוב דורסין בשדות, אותן **שדורסים בבית ואותן המיעוט שעתידין לדרוס ועדין לא דרוס** מצטרפין. **ופטור**. [דף טז עמוד א] **תנן, מוריד מהן לבהמה ופטור, מפני שהוא מחזיר את המותר.** למה לא נאמר שמוריד לאדם ואוכל מהן עראי ופטור? אית תניי תני, שאין שבחו של תלמיד חכם להיות אוכל בשוק. כהדא. רבי **אלעזר** בר רבי שמעון הוה אכיל בשוקא. חמתיה רבי מאיר. אמר ליה, בשוקא את אכיל **וביטל גרמיה מלאכול:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ג הלכה ג

מתני': ואיזה היא חצר שהיא חייבת במעשרות? רבי ישמעאל אומר. חצר הצורית שהיא מושיבים שם שומר, שהכלים נשמרים בתוכה. רבי עקיבה אומר. כל שאחד פותח ואחד נועל פטורה. ורק חצר של אדם אחד קרויה חצר משתמרת. רבי נחמיה אומר. כל שאין אדם בוש מלאכול בתוכה חייבת. רבי יוסי אומר. כל שנכנס לה אדם מהשוק ואין אומר לו מה אתה מבקש בתוכה, פטורה. רבי יהודה. אומר שתי חצירות, זו לפניו מזו. הפנימית חייבת והחיצונה פטורה. הגגות פטורין, אף על פי שהן של חצר חייבת. בית שער ואכסדרה ומרפסת, הרי אלו כחצר. אם חייבת, חייבין. ואם פטורה, פטורין. הצריפין והבורגנין והאליקטיות פטורין. סוכת גינוסר. אף על פי שיש בה ריחים ותרנגולין, פטורין. סוכת היוצרים. הפנימית חייבת, והחיצונה שבה מוכרים פטורה. רבי יוסי אומר. כל שאינה דירת החמה ודירת הגשמים, פטורה. סוכת החג בחג. רבי יהודה מחייב, וחכמים פטורין:

[דף טז עמוד ב] גמ': איזו היא חצר? תני רבי ישמעאל. כל שהשומר יושב על פתחה ומשמר. אמר רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן. כולהו מן הבית למדו. ומנין שבית טובל דבר תורה? שנאמר, ביערתי הקדש מן הבית. מה בית משתמר אף חצר המשתמרת. שמעון קומי רבי יוחנן דאמר לון, הלכה כדברי כולהו להחמיר. ולמה אמרינן שמעון קומי רבי יוחנן, ולא אמרינן ליה משמיה? כיוון שיש שמועה אחרת בהמשך שסותרת את השמועה הזו. לכן אמרו ששמעון קמיה רבי יוחנן דלא תהיה מילתא דרבי יוחנן פליגא על מילתא. תנן, רבי עקיבה אומר. כל שאחד פותח ואחד נועל פטורה. תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום ר' עקיבה. כל שאחד פותח ואחד נועל פטור. בשני שותפין, ולא בשני דיורין שוכרים. מה בין שותף מה בין דיור? כשם שהשותף ממחה, כך הדיור ממחה? אמר רבי יונה. בבעל הבית ודיורו היא מתניתא. בעל הבית ממחה על ידי דיור. ואין דיור ממחה על ידי בעל הבית. עליה זו השמועה השניה שנאמרה בשם רבי יוחנן שסותרת את הקדמת, ובגללה אמרו שמעון קומי רבי יוחנן. הלכה כרבי שמעון בן אלעזר שאמר משום רבי עקיבה. רבי יונה אמר זעירא ורבי אימי תריהו אמרו בשם רבי יוחנן. הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דרבי עקיבא. אמר רבי אימי. הורי רבי יוחנן באילין דבי רבי אימי. הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דרבי עקיבה. תנן, רבי יהודה. אומר שתי חצירות, זו לפניו מזו. הפנימית חייבת והחיצונה פטורה. רבי בון בר חייא בעי קומי ר' זעירא. מה בא רבי יהודה להוסיף על דברי רבי עקיבה רבו? שהרי דבריו הם בדיוק תוצאה מדברי ר"ע. שהרי בגלל שבחצר החיצונה יש רשות לשני הדיירים לפתוח ולסגור לכן החצר פטורה. אמר לו, לא כלום ורבי יהודה רק הביא דוגמא. תנן, הגגות פטורין, אף על פי שהן של חצר חייבת. א"ר אלעזר. אפילו לגג מבוצר מוקף באויר חצר מארבע רוחות היא מתניתין. מכיון שהעבירין דרך חצר, לא נטבלו? תפתר, אי כרבי יוסי בי רבי יודה שהמעביר לגג דרך חצר פטור. אי כרבי שחצר לא קובעת בפירות שלא נגמרה מלאכתן, בשהיה דעתו לעשותן מוקצה, ונמלך שלא לעשותן. אמר רבי אבין. והוא שיהא בגג ארבע על ארבע שאם לא כן הרי הוא בטל לחצר. מה הבית אינו טובל עד שיהא בו ארבע על ארבע. אף הגג אינו פטור עד שיהא בו ארבע על ארבע. דתני, בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות. פטור מן המזוזה, ומן המעקה, ומן העירוב, ואינו טובל למעשרות, ואין עושין אותו חיבור לעיר אם נמצא בתוך שבעים אמה ושיריים או מצטרף לתחום העיר בכדי שיתחילו ממנו תחום שבת. והנודר מן הבית, מותר לישוב בו. ואין נותנין לו ארבע אמות לפני פתחו כשמחלקים את החצר. ואין צמית ביובל כבית עיר חומה אלא נידון כשדה. ואינו מטמא בנגעים. ואין הבעלים חוזרין עליו מעורכי מלחמה. תנן, הצריפין והבורגנין והאליקטיות פטורין. מהו שיטבלו לבעל הבורגנין שהרי הוא לן שם בקביעות? מן מה דתני. בית ספר ובית תלמוד טובליו.

למלמד ספר ולמלמד משנה, אבל לא לאחרים. הדא אמרה, שהם טובלין לבעל הבורגנין. על אזה בית אמרו שהוא טובל? רבי אומר. ארבע אמות, אף על פי שאין שם ארבע דפנות. ר"ש אומר. ארבע דפנות, אף על פי שאין שם ארבע אמות. רבי יוסי אומר. ארבע אמות וארבע דפנות. תנן, סוכת החג בחג. רבי יהודה מחייב. וכן היה רבי יודה מחייב במזוזה. מסתברא, רבי יודה יודי לאילין רבנין. דכיון שאפילו סוכה שהיא עראי קובע וחיבת במזוזה, כ"ש אם יש ארבע דפנות או ארבע אמות של בנין. שאף שהם דירה גרוע, מהותם קבע. אילין רבנין לא יודון לרבי יודה. אף על פי שיש שם ארבע אמות וארבע דפנות כיוון שבמהותם הם עראי, יסברו שהוא פטור מן המזוזה ואינו טובל למעשרות:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ג הלכה ד

מתני': תאינה שהיא עומדת בחצר, אוכל אחת אחת ופטור. ואם צירף חייב שכיוון שמלקט לאכול נחשב כגמר מלאכה. רבי שמעון אומר. אחת בימינו, ואחת בשמאלו, ואחת בפיו. עלה לראשה, ממלא חיקו ואוכל שנחשב כרשות אחרת. גפן שהיא נטועה בחצר. נוטל את כל [דף יז עמוד א] האשכול, וכן ברימון, וכן באבטיח, דברי רבי טרפון. רבי עקיבה אומר. מגרגר באשכול, ופורט ברימון, וסופת באבטיח. כוסבר שהיא זרועה בחצר. מקרטם עלה עלה ואוכל. ואם צירף, חייב. סיאה ואיזוב והקורנית שבחצר. אם היו נשמרים, חייבין. תאינה שהיא עומדת בחצר ונוטה לגינה, אוכל כדרכו ופטור שהכל הולך אחר הנף. עומד בגינה ונוטה לחצר. אוכל אחת אחת, ואם צירף חייב. עומדת בארץ ונוטה בחוץ לארץ. או עומדת בחוצה לארץ ונוטה לארץ. הכל הולך אחר העיקר. ובבתי ערי חומה הכל הולך אחר העיקר. ובערי מקלט הכל הולך אף אחר הנוף לקולה. ובירושלם הכל הולך אף אחר הנוף לחומרה:

גמ': תנן, תאינה שהיא עומדת בחצר, אוכל אחת אחת ופטור. ואם צירף חייב. תני, נותנין לו שהות לפצע בה כדי לרכך את התאנה שתהיה ראויה לאכילה פעם ראשונה שנייה שלישית. מה הכוונה? אמר רבי יונה בשם רבי זעירא הכוונה שאם ליקט את השנייה בתוך כדי שהות שלוקח לפצוע שלושה תאנים מהראשונה, נטבלו שתיהן. ואם לא, הראשונה פטורה שכבר נפטרה כשהיתה לבדה והשניה חייבת. רבי ירמיה בעי. זרק את הראשונה למעלה מאויר עשרה. לא הספיקה לירד למטה מאויר עשרה, עד שליקט את השנייה. נטבלו שתיהן? תנן, רבי שמעון אומר. אחת בימינו, ואחת בשמאלו, ואחת בפיו. ר' אלעזר בי רבי שמעון אומר. שלש בימינו ושלש בשמאלו ושלש בפיו. רבי אלעזר בי רבי שמעון על ידי דהוה אכלן, הוה משער גרמיה כן. ר' אלעזר בי ר' שמעון, אזל לגביה ר' שמעון בי ר' יוסי בן לקוניא חמוי. הוה מזג ליה והוא שתי. מזג ליה והוא שתי. אמר ליה, לא שמעת מן אבוך בכמה לגימות אדם צריך לגמות בכוס? אמר ליה. כמות שהיא לא מזוג, בלגימה אחת. מזוג בצונין בשתיים. מזוג בחמין בשלש. ולא שיערו חכמים, לא ביינך שהוא נאה. ולא בכוסך שהוא קטן, ולא בכריסי שהיא רחבה. והוה רבי יהושע בן קרחה צווח ליה, חלא בר חמרא. לפי שהיה ממונה לתפוס גנבים מטעם המלכות. אמר ליה. למה את צווח לי כן הרי אן לי ברירה שאני מצווה לעשות מטעם המלך? אמר ליה, היה לך לברוח עד דערקת ואזלית לך ללודקיא, ואל תמסור יהודים למלכות. אמר ליה. ולא טוב עשיתי שקוצין כסיחין כסחתי שאני מסגיר את הגנבים? אמר ליה, לא. היה לך לילך לסוף העולם ולהניח בעל הגינה שיקוץ את קוצין. תנן, אוכל אחת אחת ופטור שנחשב כאוכל ברשות התאנה. ואם צירף חייב. קטף תאנה ונפלה מיד מידו ונתגלגלה מאיליה לחצר מהו מחזרתה? האם כיוון שהייתה בחצר כבר התחיבה במעשר. או כיוון שכונתו הייתה לאכול אחת אחת שפטור אף שנפלה למקום חיוב יהיה פטור, כמה דתימר תמן, הביא תאנים מן המוקצה בשדה לאוכלן אכילת ארעי בחצר שאינה משתמרת, ושכח והכניסן לתוך ביתו, או שהכניסום התינוקות, הרי זה מחזירן למקומן ואוכל. ואוף הכא כן אם חוזר ולוקחה בידו פטור. מי דמי? תמן במחזירן לחצר שאינה משתמרת שהוא מקום פטור. ברם הכא במחזירן לידו שהיא בחצר שהוא מקום חיוב ורק כשקוטף ישירות מהתאנה אחת אחת אומרים שהוא ברשות התאנה ופטור. מה דמי לה? היה עומד בראש התאנה ונתגלגלה תאנה לחצר, ובכגון זה הדין הוא שיכול להעלות את התאנה לראש האילן, כיון שמחזיר למקום פטור. תנן.

עלה לראשה, ממלא חיקו ואוכל. שהיא כרשות אחרת. גבי שיכחה מה את עביד לה? כעומד בעיר או כעומד בשדה? למאי נפקא מינא? יבא כהדא. דתנן, היה עומד בעיר ואמר, יודע אני שהפועלים שוכחין עומר שבמקום פלוני. ושכחוהו, אינה שכחה. היה עומד בשדה ואמר, יודע אני שהפועלים שוכחין עומר שבמקום פלוני. ושכחוהו, הרי זה שכחה. דכתיב, בשדה ושכחת, ולא בעיר ושכחת. והשאלה אם בעה"ב עומד בראש האילן. האם נחשב כעומד בצד שדה ואין כאן שכחה. או כיון שעומד ברשות אחרת, הרי זה כעומד בעיר? תנן, גפן שהיא נטועה בחצר. נוטל את כל האשכול, וכן ברימון, וכן באבטיח, דברי רבי טרפון. [דף יז עמוד ב] תמן תנינן. היה אוכל את האשכול ונכנס מן הגינה לחצר. רבי אליעזר אומר, יגמור. ורבי יהושע אומר, לא יגמור. רבי זעירא ורבי חייה אמרו בשם רבי יוחנן. או דרבי טרפון כרבי אליעזר שסובר שכיוון שהתחיל בהתר בגרגר ראשון יכול לגמור. או רבי טרפון עבד עוקצת קביעות האוכל מתחילתו. שקביעות, האכילה נגזרת אחר תחילתה, וכיוון שגרגר ראשון נחשב אכילת עראי, אף כל האשכול יחשב עראי. ר' אילא ור' איסי אמרו בשם ר' יוחנן. או ר' טרפון כר' אליעזר. או רבי טרפון עבד אכילה של פרי אחד כגון אבטיח או אשכול, אפילו יש בו שתים ושלוש אכילות, כאכילה אחת. מאי טעמא דרבי אליעזר? משום שהתחיל בו בהיתר. אמר רבי נתן. לא שרבי אליעזר אומר משום שהתחיל בו בהיתר, יגמור אפילו בחצר אפילו בשבת. אלא שרבי אליעזר אומר. ימתיך עד שיצא שבת, או עד שיוצא חוץ לחצירו ויגמור. תני בשם רבי נחמיה. חצר שהיא נעדרת הרי היא כגינה ואוכלין בתוכה עראי. אמר רבי שמלאי. הלכה כרבי נחמיה. תני, חצר שזרע רובה, פטורה שהופכת לגינה. נטע רובה, חיבת. שאף בחצר דרך לנטוע אילנות לצל. אמר רב חסדא והוא שנטעה לנוייה של חצר. הדא ילפא מן ההיא וההיא ילפא מן הדא. הדא ילפא מן ההיא. זרע רובה פטורה, והוא שתהא נעדרת. אבל אם זרע סתם, לא ביטלה מתורת חצר. וההיא ילפא מן הדא. שאם היתה נעדרת שהיא פטורה אפילו בלא שזרע, והוא שעידר רובה. תנן, תאינה שהיא עומדת בחצר ונוטה לגינה, אוכל כדרכו ופטור. עומד בגינה ונוטה לחצר. אוכל אחת אחת, ואם צירף חייב. הדא דתימר אוכל כדרכו ופטור, בעומד האדם בגינה. הדא דתימר אוכל אחת אחת ופטור ואם צירף חייב, בעומד האדם בחצר. רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא. תאנה שעמדה בגינה והנוף נוטה לחצר, והאדם עמד בגינה ולקט מהעץ ע"י בדוקני מוט. האם הולכים אחרי האדם והוא עומד בגינה ויהיה פטור, או הולכים אחר המקום שלוקט ממנו, והרי לוקט מהחצר וחייב? דלמא. רבי זעירא ורבי אבא בר כהנא ורבי לוי הוון יתבין. והוה רבי זעירא מקנתר לאילין דאגדתא. וצוח להון, סיפרי קיסמי. כי מוציאם את הפסוק ממשמעותו. אמר ליה רבי אבא בר כהנא. למה את מקנתר לון? שאל ואינון מגיבין לך. אמר ליה. מהו דין דכתיב [תהילים עו יא] כי חמת אדם תודך שארית חמות תחגור?. אמר ליה. כי חמת אדם תודך בעולם הזה, שאם הקב"ה מביא פורענות על האדם בעולם הזה והוא מודה לקב"ה בזכות זה שארית חמות תחגור לעולם הבא. הוא ניצול מן הכעס בעולם הבא. אמר ליה או נימר כי חמת אדם תודך בעולם [דף יח עמוד א] הבא שארית חמות תחגור בעולם הזה? שבעולם הבא נודה לקב"ה שלא הביא עלינו פורענות בעולם הזה כפי חטאנו. רבי לוי אמר. כשתעורר חמתך על הרשעים. צדיקים רואין מה את עושה להן, והן מודין לשמך. אמר רבי זעירא. שמענו שלוש פירושים היא הפכה והיא מהפכה. ולא שמעינן מינה כלום שאן אנו יודעים מה הפירוש הנכון. אמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה. ירמיה בני. אזל צור צור בדוקינתך עסוק במה ששאלתה גבי אם היתה ניטלת בדוקינתא, שהפלפול בהלכה היא טבא מן כולם. תנן, ובבתי ערי חומה הכל הולך אחר העיקר. תמן תנינן. כל שהוא לפניו מן החומה, הרי הוא כבתי ערי חומה, חוץ מן השדות. רבי מאיר אומר, אף השדות. מה טעמא דרבנין? דכתיב וקם הבית. אין לי אלא בית. מנין לרבות בתי בדין בורות שיחין ומערות ומרחצאות ושובכות ומגדלות? ת"ל אשר בעיר. יכול אף השדות? ת"ל בית. מה בית שהוא מיוחד, שהוא בית דירה. יצאו שדות שאינן בית דירה. מה טעמא דרבי מאיר? דכתיב [ויקרא כה ל] וקם הבית. אין לי אלא בית. מנין לרבות בתי בדין בורות שיחין ומערות ומרחצאות ושובכות ומגדלות והשדות? תלמוד לומר [ויקרא כה ל] אשר בעיר. כתיב, אשר לו חומה. פרט לבית הבנוי בחומה שאן לו חומה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, כותל החיצון הוא החומה ואף בית הבנוי בחומה בכלל. רבי יהודה דריש אשר לו חומה. רבי שמעון דריש אשר לא חומה אפילו אם אין לו חומה גמורה. תנן, בערי מקלט הכל הולך אחר הנוף. אמר רבי חנינא. מה שנוף לא קולט את העיקר בפנים והנוף בחוץ, זה רק אם עלה הרוצח בשגגה דרך הנוף. אבל אם עלה דרך העיקר שבפנים, כבר קלטו העיקר. תנן, ובירושלם הכל הולך אחר הנוף. מתניתא דבית שמאי היא. דתנן, בתי הבדים שפתחיהן לפניו וחללן לחוץ, או שפתחיהן לחוץ וחללן לפניו, בית שמאי אומרים הכל כלפנים לחומה שמעשר שני שנסכ

לשם לא נפדה. אבל אן אוכלים שם מעשר שני וקדשים קלים **אף כאן סוברים ב"ש שהולכים לחומרה אף אחר הנוף.**
 תנ"י אילן שהיה כולו עומד בחוץ החזיר את הנוף מבפנים כולו כלפנים. , אף העיקר נידון כלפנים, כי אומרים שדי עיקרו בטר נופו.
ואף בריתא זאת אית בהן תנייא מחלוקת, והיא כקדמייא כבית שמאי:

הדרן עלך פרק המעביר תאנים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ד הלכה א

מתני': הכובש, השולק, המולח, בשדה חייב. המכמין באדמה, פטור. המטבל בשדה, פטור. [דף יח עמוד ב] הפוצע זיתים שיצא מהן השרף, פטור. הסוחט זיתים על בשרו, פטור. ואם סחט ונתן לתוך ידו, חייב. המקפא לתבשיל, פטור. ולקדירה ריקה, חייב מפני שהוא כבור קטן:

גמ': הכובש השולק כו'. אור טובל. מקח טובל. מלח טובלת. תרומה טובלת. שבת טובל. חצר בית שמירה טובלת. אמר רבי יוחנן. מקח ושבת וחצר אינן תורה וכ"ש שמלח אור ותרומה. **ורק ראית פני הבית דאורייתא.** אמר רבי אמי בשם רבי שמעון בן לקיש. המחזור שבכולן **שהוא מהתורה** זו חצר בית שמירה. הכובש, **האם אינו קובע** עד שיכבוש כל צרכו?. השולק, **האם אינו קובע** עד שישלוק כל צרכו?. נשמענינה מן הדא דתנן, המהבהב שיבלין באור נטבלו. וכי אינן מחוסרין מלאכה על ידי האור? שהרי **הבהוב כבישול כל דהו ואעפ"כ קובע.** שנייא היא שהוא גמר מלאכתו. ויידא אמרה דא **שגמר מלאכה קובע אף שאינה מלאכה גמורה** כמו בהוב? **דתנן,** המקטף שיבלין לעיסתו לאוכלן מלילות, ניטבלו. לעשותן עיסה, לא נטבלו. כבש ושלק שלא מדעת הבעלים, תפלוגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, דאיתפלגון. הממרח כריו של חברו שלא מדעתו. ר' יוחנן אמר, נטבל. ורבי שמעון בן לקיש אמר, לא נטבל. אמר רבי יודן. תמן מה שאמר ר"י שאם מירח שלא מדעת בעלים נטבלו, זה מפני שדודאי **ניחא לבעלים במרוח. שהרי אי אפשר לו שלא ימרח. ואם הוא לא היה ממרח, הבעלים היו צריכים לטרוח ולמרח. הכא אפשר לו שלא לכבוש. ואולי הבעלים לא רצו לכבוש.** שלקו ברשות ההקדש, פדאו והכניסו לחצר בית שמירה, מהו?. על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש, נטבל. דזו חצר תורה וזו **שליקה** אינה תורה. **הקדישו** הכניסו לחצר בית שמירה, פדיו, ושלקו, דברי הכל נטבל. **שאף שחצר קובעת למעשרות, אם נכנסה לחצר ברשות הקדש לא ניטבלה. דמתי אומרים שההקדש פוטר? רק אם עשה מעשה בגוף הפירות. אבל הכא אף שחצר קובעת לחיוב, וכי מה עשה מעשה ברשות ההקדש?. הקדישו ושלקו, הכניסו לחצר בית שמירה לאו דווקא, פדיו ושלקו, מהו? דברי הכל לא נטבל שכבר נפטר ברשות ההקדש. שלקו פדיו וצימקו עשה צימוקים מהו? אין תימר האור טובל אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו, האור [דף יט עמוד א] פוטר. ואין תימר אין האור טובל בדבר שלא נגמרה מלאכתו, אין האור פוטר. רבי ירמיה בעי. טיגנו בשדה מהו? בלא כך, אין האור טובל? אילו אפשר דלא מיתן גביה משח שמן, בעיה הוה. אבל כיוון שאי אפשר לטגן בלי שמן, פשוט שזה כמו בישול גמור. אמר רבי יוסי בר כהנא אמר רבי יונה. תני רבי חלפתא בן שאול. עשה היסב סעודה בשדה, טובל. אם לא היסב, אינו טובל. אזהה הוא היסב שהוא טובל? כל היסב שיש בו יין. קצב להיסב ולא היסב מהו? תני, השום והשחליים והחרדל ששחקן בשדה, נטבלו. עד כדון, בשום של טבל ששחקו בשמן של חולין. ותקן על ידי כך את השום. שום של חולין ששחקו בשמן של טבל האם השמן נקבע למעשרות אף שבו לא נעשה התיקון? רבי זעירא ורבי חייא בר אשי אמרו בשם רב. אשכול שסחטו לכוס, נטבל. לתמחוי, לא נטבל. והרי התמחוי נמצא על האש, בלא כך אין האור טובל? תפתר בתבשיל צונין. לקדירה חייב. אמר רבי אלעזר, לקדירה ריקנית היא. מתניתא אמרה כן, דתנן. המקפה לתבשיל פטור, לקדירה חייב, מפני שהוא כבור קטן:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ד הלכה ב

מתני': תינוקות שטמנו תאנים לשבת, ושכח לעשרן. לא יאכלו מוצאי שבת עד שיעשרו. כלכלת שבת. בית שמאי פוטריין, ובית הלל מחייבין. רבי יהודה אומר. אף הלוקט כלכלה לשלח לחבירו, לא יאכל עד שיעשר. הנוטל זיתים מן המעטן. טובל אחד אחד במלח ואוכל. אם מלח ונתן לפניו, חייב. רבי אליעזר אומר. מן המעטן הטהור, חייב. מן המעטן הטמא, פטור. מפני שהוא מחזיר את המותר. שותין על הגת בין על החמין בין על הצונן ופטור, דברי רבי מאיר. רבי אלעזר בי רבי צדוק מחייב. וחכמים אומרים. על החמין חייב, ועל הצונן פטור:

גמ': רב המנונא אמר. תינוק שחיפה כלכלה לשוק, נטבלה. מקום שמחשבתו של גדול מתקיימת, שם מעשיו של קטן מתקיימין *דמעשיו מוכיחים על מחשבתו*. רבי זעירא בעי. כלום מחשבתו של גדול מתקיימת, עד שיוליך לשוק. אלא שבגדול די במחשבה. אבל בקטן שאין לו מחשבה, צריך שיעשה את המעשה שמעיד על המחשבה ודכוותה אין מעשיו של קטן מתקיימין, עד שיוליך לשוק? מתניתא פליגא על רב המנונא שאמר שבקטן צריך שתהיה מחשבתו מוכחת מתוך מעשיו. דתנן. תינוקות שטמנו תאנים לשבת, ושכחו לעשרן. לא יאכלו מוצאי שבת עד שיתעשרו. **וכאן אזה הוכחה יש שטמנו לשבת? אמר ר' זעירא בשם רב המנונא.** תפטר בשלקטום עם דמדומי חמה, והוכיח מעשה שלהן על מחשבתן. לית הדא פליגא על דר' יוחנן? דר' יוחנן אמר, השבת טובלת. ואילו מהמשנה מוכח שלא הוקבעו הפירות אלא מפני שלקטום לשבת, הא אם לקטום שלא לשבת, השבת לא קובעת. אמר ר' יונה בשם רב המנונא. אפילו אם ליקטו שלא לצורך שבת, שבת קובעת למעשר. ומה שנקט במשנה תינוקות שטמנו תאנים לשבת. בא ללמדנו שאפילו ליקטום לשבת, אוכל מהן עראי קדם שבת. דלא כלכלת שבת, שאמרו ב"ה שנטבלה מיד. ואפילו קדם השבת אסור לאכול ממנה ארעי. דשאני כלכלה דחשיבה. אבל אם זה לא כלכלה, אינם טובלים אלא כשיגיעה שבת [דף יט עמוד ב] אפילו על דרבי שמעון בן לקיש דאמר שאן השבת טובלת אלא למה שהוכן לשבת. לית היא פליגא? ולא תינוקות אינון? והרי אפילו לקטום לשבת, כמי שלקטום שלא לשבת, שהרי אן להם מחשבה. ואעפ"כ השבת טובלת. משמע שהשבת טובלת אף במה שלא הוכן לשבת. אמר רבי יוסי בשם רבי הילא. תיפטר שלקטום עם דמדומי חמה, והוכיח מעשה שלהם על מחשבתן. תנן, כלכלת שבת. בית שמאי פוטריין, ובית הלל מחייבין. אמר רבי אלעזר בשם רבי הושעיה. בכלכלה יפה של תאנים שיחדה לשבת היא מתניתא. דבי רבי ינאי אמרי, אפילו נצרה של נצרים. שעצם זה שמדובר בכלכלה, כבר נותן לזה חשיבות. אמר רבי אלעזר בן אנטיגנוס בשם רבי אלעזר בי רבי ינאי. תפטר בתאינה המיוחדת שיחדו את העץ לשבת. דלמא. רבי חייא רבי אימי ורבי איסי הוון יתבין. עבר חד טעין כלכלה דתאינים. א"ל, ליזבון. א"ל, כלכלת שבת אינה מזבנה. תנן, רבי יהודה אומר. אף הלוקט כלכלה לשלח לחבירו, לא יאכל עד שיעשר. אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן. או שלא אמר רבי יודא, שהלוקט כלכלה לשלח לחבירו, לא יאכל עד שיעשר, אלא בכלכלת שבת ששולח לחברו. או שלרבי יהודה בליקט כלכלה לשלחה לחבירו אפילו בחול קובעת, שהוא מקפיד עליה ככלכלת שבת. תנן, הנוטל זיתים מן המעטן. טובל אחד אחד במלח ואוכל. אם מלח ונתן לפניו, חייב. קס"ד שמדובר במעטן שבבית ואוכל עראי כיוון שלא נגמרה מלאכתו. לית הדא פליגא על רב? דרב אמר, הוא אסור לאכול דרב כרבי שאמר שאין אוכלין על המוקצה משום מראית עין. ומותר רק על מקומו, שרק שם ניכר שלא נגמרה מלאכתו. אי נמי קשה על רב שסובר שחצר קובעת אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו. פתר לה בעושה מעטן בשדה ולא ראה פני הבית. וקשיא. אם מלח טובלת, למה לי צירוף? ואם צירוף, למה לי מלח? אלא על ידי זה ועל ידי זה טובל שרק שניהם יחד טובלים. תנן, רבי אליעזר אומר. מן המעטן הטהור, חייב. מן המעטן הטמא, פטור. מפני שהוא מחזיר את המותר. תני, אמרו לו חכמים. אע"פ שאינו מחזיר למעטן זה, מחזיר למעטן אחר. מה אן קיימין? אם כשיש שני מעטנין, דברי הכל מותר. אם כשאין לו אלא מעטן אחד, דברי הכל אסור. אלא כי אן קיימין, כשיש לו מעטן טהור, ולחבירו מעטן טמא. דרבי אליעזר אמר. אן אדם מחזיר על מעטן של חבירו. ורבנין אמרי, אדם מחזיר למעטן של חבירו. תנן, שותין על הגת בין על החמין בין על הצונן ופטור, דברי רבי מאיר. רבי אלעזר בי רבי צדוק מחייב. וחכמים אומרים. על החמין חייב, ועל הצונן פטור. אמר רבי יוחנן, על החמין חייב, שהוא קבע שהרי אינו יכול להחזיר מה שנשאר שלא יקלקל מה שבגת. על הצונן פטור, שהוא עראי. דיכול הוא מחזרתיה. דאמר רבי יוסי בשם רבי זעירא, ורבי יונה

ורבי זעירא אמרו בשם רבי אלעזר. אף במה שבלגין לא נטבל. מפני שהוא עתיד להחזירו, הרי הוא כדבר שלא נגמרה מלאכתו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ד הלכה ג

[דף כ עמוד א] מתני': המקלף בשעורים, מקלף אחת אחת ואוכל. ואם קילף ונתן לתוך ידו, חייב. המולל מלילות של חיטים, מנפח על יד על יד ואוכל. ואם ניפח ונתן לתוך חיקו, חייב:

גמ': תנן, המקלף בשעורים, מקלף אחת אחת ואוכל. ואם קילף ונתן לתוך ידו, חייב. א"ר זעירא. יכול אנא מקלף תרתי תרתי. ותני כן. בשעורים. שנים פטור, שלש חייב. בחיטים. שלש פטור, ארבע חייב. הונא בר חנינא ורב תחליפא בר אימי, הוון יתבין קומי רבי אלעזר. מאמר מוסגר אמר רבי יונה. אין בכל מקום גורסים רב תחליפי בר אימי, ההן בר רב אימי. ואן זה אותו רב. אין בכלהון צריך לגרוס בר רב אימי הרי זה אותו רב. והויין ליה שעורין עד קישרי אצבעותיה והוון סבין מיניה. והפך אפוי לכותלא שלא להעפף עליהם את המוך, וחוי לון מלא שיעלון כף יד מלאה. ותני כן. ובלבד שלא ינפח לא בקנון ולא בתמחוי. ולענין שבת עד כגרוגרות. רבי חייא בר אדא בעי קומי רבי מנא. הכא את אמר בשעורין שתיים פטור, שלש חייב. והכא את אמר הכין שאפילו מלא ידו מותר?. אמר ליה שנייא היא הכא שמה שעשה ר"א היה סמוך לגורן שהוא מחזיר את המותר. ותני כן. במה דברים אמורים? בזמן שאינו סמוך לגורן. אבל היה סמוך לגורן, אפילו יתר מכן מותר, מפני שהוא מחזיר את המותר:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ד הלכה ד

מתני': כוסבר שזרעה לזרע, ירקה פטור. זרעה לירק, מתעשר זרע וירק. רבי אליעזר אומר. השבת, מתעשר זרע וירק וזירים. וחכמים אומרים. אינו מתעשר זרע וירק, אלא השחליים והגרגר בלבד. ר"ג אומר. תמרות של תלתן, ושל חרדל, ושל פול הלבן, חייבות במעשר. רבי אליעזר אומר. הצלף מתעשר תמרות וקפרס. רבי עקיבה אומר, אינו מתעשר אלא אביונות, מפני שהן פרי:

גמ': תנן, כוסבר שזרעה לזרע, ירקה פטור. זרעה לירק, מתעשר זרע וירק. זרעה לזרע ונמלח עליה לירק חזקיה אמר. כיון שלקט ממנה שתיים ושלוש מורויות פעמים כפי שמקובל ללקוט, באה במחשבת ירק. ואף לענין הזרע כן. כיון שמנע ממנה שתיים ושלוש מורויות שלא לקט את הירק כמקובל, באה למחשבת זרע. זרעה לזרע, מתעשרת לשעבר שהולכים אחר שלישי. זרעה לירק, מתעשרת להבא שהולכים אחר לקיטה אפילו על הזרע. זרעה לזרע ולירק. או שזרעה לזרע ואח"כ חישב עליה לירק ועשה מעשה שלקט ממנה שלוש מורויות. הזרע לא בטל לירק. ובזרע הולכים אחר שלישי. ובירק אחר לקיטה. ואעפ"כ מעשר מזרעה על ירקה, ומירקה על זרעה. בשלקט ממנה לפני ראש השנה, שגם הזרע וגם הירק שיכים לאותה שנת מעשר. אבל אם ליקט ממנה לאחר ראש השנה, זרעה מתעשר לשעבר, וירקה מתעשר בשעת לקיטתו עישורו. וכל זה דווקא כשהביא שלישי לפני ראש השנה, אבל אם הביא שלישי לאחר ראש השנה, בין ירקה בין זרעה, מתעשר להבא כי שוב שניהם שיכים לאותה שנת מעשר. תני, שבת שזרעה לזרע. מתעשרת זרע, ואינה מתעשרת ירק. זרעה לירק. מתעשרת זרע וירק, ואינה מתעשרת זירין. זרעה לזירין. מתעשרת זרע וירק וזירין. והא תנינן. אין לך מתעשר זרע וירק, אלא השחליים והגרגר בלבד?. כיני מתניתא. אין לך דבר שזרעו לזרע, מתעשר זרע וירק. אלא השחליים והגרגר בלבד. תנן, ר"ג אומר. תמרות של תלתן, ושל חרדל, ושל פול הלבן, חייבות במעשר. [דף כ עמוד ב] מה פליגיין? כשזרעו לזרע. אבל אם זרעו לירק, אף רבנן מודיי שאף הזרין והתמרות בכלל ירק. ותני כן. דתני, נהגין בבית ניין בירקו של חרדל בהיתר, אף אם זרע לירק, דברי רבי אליעזר. לא אמר, אלא דברי רבי אליעזר. הא דברי הכל חייב. והא תני. הפול והשעורין והתלתן שזרען לירק, בטלה דעתו וזרען חייב וירקן פטור?.

אמר רבי ירמיה. עוד היא דרבי אליעזר. שמואל אמר. קפרס אסור, משום קליפין. ותני כן [ויקרא יט כג] וערלתם ערלתו את פרו. דבר שהוא עורל את פרו. רב מפקד לאילין דבי רב. וכן כי אתי רב המנונא מפקד לחברייא תיהוון מפקדין לנשיכון. כד הינון כבשין הדא קפרס, דיהוון מרימין אילין ביטיא *שהוא פרי הצלף ונאסר משום ערלה אבל הקפרס לא נאסר. וקשה הרי כל הקליפות אסורין, ואך הקפרס שהוא קליפת הצלף מותרת? אמר רבי אבא. אסברי רבי זעירא. כל הקליפין גדילות עם הפרי. וזה כשהפרי גדל, פרי מלמעלן וקליפין מלמטן. הקפרס והתמרות מין אחד הן. מעשר מקפרס על התמרות, ומן התמרות על הקפרס. אבל לא מהן על האביונות, ומן האביונות עליהן. אביונות, מספק נותנין עליהן חומרי אילן וחומרי זרעין. וליידה מילת? שאם היתה שנייה נכנסת לשלישית, שהוא מפריש ופודה ונותנו לעני. הצלף. בית שמאי אומרים, כלאים בכרם. ואינו כלאים בזרעים. ובית הלל אומרים. אינו כלאים לא בכרם ולא בזרעים. תני רבי חיינא בר פפא. את שהוא עולה מגזעו, מין אילן. משרשיו, מין ירק. התיבון הרי הכרוב עולה מגזעו? כאן בודאי כאן בספק: שלא אמר רבי חיינא בר פפא, אלא אם לא ידוע אם מן אילן או מן ירק. במקרה כזה נבדוק האם עולה משרשיו או מהגזע. אבל אם ידוע שהוא מן ירק, הכלל לא משנה*

הדרן עלך פרק הכובש השולק

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ה הלכה א

מתני': העוקר שתלים מתוך שלו ונוטע לתוך שלו, פטור. לקח במחובר לקרקע, פטור. לקט לשלח לחבירו, פטור. רבי אלעזר בן עזריה אומר [דף כא עמוד א] אם יש כיוצא בהן נמכרים בשוק, הרי אלו חייבין. העוקר לפת וצנונות מתוך שלו, ונוטע לתוך שלו. לזרע, חייב, מפני שהוא גורן. בצלים שהשרישו בעליה, טהרו מלטמא. נפלה עליהן מפולת והן מגולין, הרי אלו כנטועין בשדה:

גמ': תנן, העוקר שתלים מתוך שלו ונוטע לתוך שלו, פטור. אמר רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש, רבי עקיבה היא. דתנינן תמן. נוטל מן הגורן וזורע, ופטור מן המעשרות עד שימרח, דברי רבי עקיבה. רבי חייא אמר בשם רבי יוחנן, דברי הכל היא. מודין חכמים לרבי עקיבה, בשתלים. מה בין חיטים מה בין שתלים? חיטים גמר מלאכה שנגמר הגידול שלהם. שתלים, אינן גמר מלאכה שעדין צריכים לגדול. תנן, העוקר לפת וצנונות מתוך שלו, ונוטע לתוך שלו. לזרע, חייב, מפני שהוא גורן. מודה רבי עקיבה לחכמים בלפת וצנונות, שהן פסידין בארץ. וחיטין אינן פסידין? חיטין יש להן גורן אחרת, שאף הזרע שיצא מהם חייב במעשרות. אילין אין להן גורן אחרת. שזרע צנון פטור ממעשרות. תנן, לקט לשלח לחבירו, פטור שמתנה אינה כמכר. רב אמר מה שהתירה המשנה זה רק לנטוע. אבל אסור לאכול אפילו עראי עד שיעשר. רבי שימי ורבי יוסי אמרו בשם רבי אחא. מה דאמר רב שלאכול אסור אף שלא נגמרה מלאכתו, בשהכניסו לחצר בית שמירה. דסבר כר"מ, שחצר קובעת אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו. א"ר מנא. מתניתא אמרה כן דתנן. לקח במחובר לקרקע, פטור. שמקח לא קובע במחובר. הא בתלוש, חייב אף שלא נגמרה מלאכתו. מאן אית ליה מקח טובל בפירות שלא נגמרה מלאכתו? לא ר"מ? [דף כא עמוד ב] תנן, רבי אלעזר בן עזריה אומר. אם יש כיוצא בהן נמכרים בשוק, הרי אלו חייבין. אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן, דרבי יודה היא. שמתיר לשלוח טבל לחברו. ותני כן. רבי יודה אומר בשם רבי אלעזר בן עזריה, אף השולח לחבירו עטנין זתים מהמעטן ושתילין וחבילי תלתן, לא יאכל עד שיעשר. שכן דרך בני אדם משלחין לחבריהן טבלים בדברים הללו. רבי שמעון בן לקיש אומר. אפילו חבר ששילח לחבר צריך לעשר. חברייא בעיי. ניחא שהמקבל צריך לעשר ודאי, אם השולח עם הארץ שחשוד. אבל אם המשלח חבר, למה צריך לעשר? וכי חבר חשוד? אמר רבי יוסי. וכי עם הארץ גבי תרומה לאו כחבר הוא? ואעפ"כ מפריש גם תרומה גדולה כודאי. אלא כיני. נהגו בני אדם אפילו חברים להיות משלחין לחבריהן טבלים בדברים הללו. תנן, העוקר לפת וצנונות מתוך שלו, ונוטע לתוך שלו לזרע, חייב, מפני שהוא גורן. ולא שנייא אם עקור בין לזרע בין להבקר בין לחוצה לארץ. דכיוון שאן להם גורן אחר חייב לעשר. תמן תנינן. לעולם הוא נותן משום פאה ופטור מן המעשרות עד שימרח. ונותן משום הפקר ופטור מן המעשרות עד שימרח. והכא את אמר הכין שאם עוקר להפקר, כיוון שאן לו גורן אחר חייב לעשר? תמן הוא מבקיר על את הכל לכן פטור. ברם הכא הוא

מבקר על את הגידולין אבל העיקר נשאר שלו. אלא שלבסוף הגידולים ירבו על העיקר או שהעיקר יירקב ויהיה פטור, נמצא שמפקיע את העיקר מהמעשרות, לכך אמרו שתחילה עליו לעשר. וכן כשעוקר כדי לזרוע לזרע, שכשעקר היו השתילים ראויים לאכילה וחיובים במעשרות, וכשיחזור ויזרע אותם התבטלו מתורת אוכל ויפקע מעשר מהם. לכן אמרו לו לעשר תחילה. **וראיה שמדובר שמפקיר רק את הגידולים, דהא תנינן חוץ לארץ. והרי שנייא היא חוץ לארץ בין לעיקר בין לגידולין. שהעיקר שגדל בארץ נשאר חייב והגידולים פטורים.** אף הכא שנייא בין עיקר לגידולים. על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש דהוא אמר טבל בטל ברוב, ניחא. שכיוון שהגידולים יבטלו את העיקר, חייבו אותו לעשר קדם. על דעתיה דרבי יוחנן דהוא אמר אין הטבל בטל ברוב. למה חייבו אותו לעשר מיד? ימתין עד שיגדיל ויעשר לפי כולו? [דף כב עמוד א] או נימר מה פליגי רבי יוחנן ור"ש בן לקיש, בטבל בדבר שנגמרה מלאכתו שנטבל דבר תורה. אבל בטבל בדבר שלא נגמרה מלאכתו שנטבל מדבריהן, כל עמא מודיי שהטבל בטל ברוב. התיב רבי אבא בר כהן קומי רבי יוסי. והא תנינן, כיוצא בו זיתי מסיק שנתערבו עם זיתי ניקוף. ענבי בציר עם ענבי עוללות. **יפריש עליהן ממוקם אחר לפי חשבון.** ולא טבל שנטבל מדבריהן הוא? שהרי זתים עומדים לשמן וענבים לייין ולא נגמרה מלאכתם. ולמה לא בטלים ברוב של זתי ניקוף או ענבי עוללות שהם פטורים? אמר רבי מנא. קיימתיה, שלא מדובר בזיתים לשמן, אלא בשמן זיתי מסיק, שנתערב עם שמן זיתי ניקוף שכבר נגמרה מלאכתם וחיובם מהתורה. **תנן, העוקר לפת וצנונות מתוך שלו, ונוטע לתוך שלו לזרע, חייב מפני שהוא גורן.** אמר רבי מנא. לא שנו אלא שזורעם לזרע. הא זורעם לאכול שיגדלו יותר פטור. שהרי יש להם גורן אחרת. אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן. לא שנייא. **בין לזרע בין לאכל חייב, מפני שהוא גורן.** מה הכוונה? אמר רבי חנינה. מפני שהוא מכניסין מן השני לעני, ומן העני לשני. שהרי בירק הולכים אחר לקיטה. ופעמים שהעקירה הייתה בשנה השנייה וחיוב במעשר שני, והלקיטה בשלישית וחיוב במעשר עני, וישכח ולא יעשר אלא אחד. לכן תקנו שיעשר כשעוקר. תנן, בצלים שהשרישו בעליה, טהרו מלטמא. נפלה עליהן מפולת והן מגולין, הרי אלו כנטועין בשדה. אמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי. ערימה של בצלים שהשרישה. התולש מהן בשבת פטור, שאינו רוצה בהשרשתן. הא לכתחילה אסור. כמו שאמרה המשנה שבצלים שהשרישו בעליה, טהרו מלטמא. משמע שהם נחשבים קצת שתולים. אמר ליה רבי שמעון בן לקיש. מאי אכפלא משוים שבת גבי לטהרות? מי לא תנינן הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אינו חושש לא משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשרות וניטלין בשבת. [דף כב עמוד ב] אמר רבי זעירא לרבי אבהו. חמי מה אמר. לא אמר אלא מאי איכפלא שבת גבי טהרות. הא גבי שביעית איכפלא. שאפילו אם לא רוצה בהשרשתן אסורים משום ספיחים. והתנן, ולא משום שביעית? אן כוונת הבריתא שמותר לכתחילה לעשות כן, אלא שאם רוצה בהשרשתם, אסורים משום ספיחין. ואם אינו רוצה בהשרשתן, אינו אסור משום ספיחין. אבל לכתחילה אסור לטמון בשביעית אפילו אם לא רוצה בהשרשתן. אמר ר' מיישא לרבי זעירא. ודא היא דרובא? ולא ק"ו הוא? אם שבת שהיא בסקילה מותר. שביעת שהיא בלאו, לא ק"ו שיהיה מותר?

הגמרא נשארה בשאלה אלו היה רבי יוחנן תני בבצל יחידי יאות, ואפילו ר"ל היה מודה שלכתחילה אסור. שכל ההיתר שנאמר בברייתא זה רק באגודה שנראה שלא ניחה לו בהשרשה. תנן, בצלים שהשרישו בעליה, טהרו מלטמא. נפלה עליהן מפולת והן מגולין, הרי אלו כנטועין בשדה. השרישו בקופה, הרי הן בחזקתן למעשרות ולשביעית. ואם היו טמאים, לא עלו מידי טומאתן. השרישו בעליה, הרי הן בחזקתן למעשרות ולשביעית. שהם כתלושים. ואם היו טמאין, עלו מידי טומאתן. השרישו בעליה, הרי הן בחזקתן למעשרות ולשביעית משמע שהם כתלושים, ואת אמר עלו מטומאתן? אמר ר' יוסי בשם רבי אילא. התורה ריבתה בטהרת זרעים. מ"ט? דכתיב [ויקרא יא לז] וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא. תמן תנינן טמן לפת וצנונות, לכתחילה לא יתלוש. עבר ותלוש, אית תניי תני חייב. אית תניי תני מותר. אם היה אחד אומר אסור, ואחד מתיר. או אחד אומר חייב, ואחד אומר פטור ניחא. אבל שאחד יגיד חייב ואחד יגיד שמותר לכתחילה? לא צורכה דא אלא אית תניי תני חייב, אית תניי תניי פטור, ור' יוחנן סובר כמ"ד פטור, ורבי שמעון בן לקיש אמר חייב:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ה הלכה ב

מתני': לא ימכור אדם את פירותיו משבאו לעונת המעשרות, למי שאינו נאמן על המעשרות. ולא בשביעית, למי שהוא חשוד על השביעית. ואם ביכירו, נוטל את

הבכורות שהגיעו לעונת המעשרות ומוכר את השאר. לא ימכור אדם את תבנו ואת גפתו ואת זגיו, למי שאינו נאמן על המעשרות, להוציא מהן משקין. ואם הוציא, חייב במעשרות [דף כג עמוד א] ופטור מן התרומה. שהתורם, בלבו על הקוטעים ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן. הלוקח שדה ירק בסוריא. אם עד שלא באו לעונת המעשרות, חייב. משבאו לעונת המעשרות, פטור. ולוקט כדרכו והולך. רבי יהודה אומר. אף ישכור פועלין וילקט. אמר רבן שמעון בן גמליאל. במה דברים אמורים? בזמן שקנה קרקע. אבל בזמן שלא קנה קרקע, אף על פי שלא באו לעונת המעשרות פטור. רבי אומר. אף לפי חשבון:

גמ': תנן, לא ימכור אדם את פירותיו משבאו לעונת המעשרות, למי שאינו נאמן על המעשרות. ולא בשביעית, למי שהוא חשוד על השביעית. כיני מתניתא. לא ימכור אדם את שדהו משבאה לעונת המעשרות. ר"ש מתיר מפני שהוא אומר לו לכהן, הרי מכרתי את שלי. צא ותבע את שלך מיד הקונה. לרבנן שאוסר למכור, עבר ומכר. מעשר ואוכל. ואינו מעשר מה שהוא מוכר, שאין אנו אחראין לרמאין. תנן, התורם לכו על המקוטעים. תני, הלוקח לא יתרום על מה שנשאר בתוך התבן ובגפתו ובזגין, שהרי כשתרם המוכר היה לכו על המקוטעין. עבר ותרם מה הדין? רבי ברכיה אמר, יפה כחו. רבי מנא אמר, לא יפה כחו. דאותה התרומה שהוא מפריש טבולה למעשר. שהרי תרומה גדולה כבר הופרשה. וצריך היה להפריש מעשר. ועכשיו כשמפריש לכהן תרומה גדולה, נמצא שנתן לו טבל למעשר. רבי חנניה חברון דרבנין בעי. תרם בדיוק אחד בששים מהתבואה. נמצא שהיא אחד מששים ואחד על הקוטעין ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן. האם גם במקרה כזה התנאי מועיל?. א"ר יוסי. ולא מתניתין היא?. דתני, התורם בלבו על הקוטעין, ועל הצדדין, ועל מה שבתוך התבן. כלום צריכה בהפריש יותר עבור המקוטעים?

הרי אם הפריש יותר כדי לפטור את המקוטעין פשיטא שפוטור. אלא ודאי כיוון שחיטה אחת פוטרת מדאורייתא לא חייבו או חז"ל שיוסיף עבור המקוטעים. תני, שדה שהביאה שלישי לפני גוי ולקחה [דף כג עמוד ב] ממנו ישראל. רבי עקיבה אומר, התוספת פטור. וחכמים אומרים, התוספת חייב. רבי אבינא ועולא בר ישמעאל אמרו בשם רבי אלעזר, אף חכמים שחייבו בתוספת, לא חייבו אלא לפי שנה שעברה, שבה התבואה הביאה שלישי אף שאז הייתה תחת יד הגוי והיתה פטורה. שאם היה שני שני, עני עני. תני, רבי יונתן בי רבי יוסי אומר. מניין לתבואה שהביאה שלישי לפני ראש השנה, שכונס אותה בשביעית ואן בהם קדושה?. תלמוד לומר [שמות כג י] ואספת את תבואתה ובשביעית תשמטנה ונטשתה. פעמים שאתה אוסף בשביעית. רבי אבינא ועולא בר ישמעאל אמרו בשם רבי אלעזר. אתיא דרבי יונתן בי רבי יוסי, בשיטת רבי עקיבה רבו. כמה דרבי עקיבה אמר, אחר שלישי הראשון את מהלך. וכיוון שהביאה שלישי אצל הגוי פטור על הכל. כן רבי יונתן בי רבי יוסי אומר, אחר שלישי הראשון את מהלך. וכיוון ששלישי ראשון גדל בשישית ולא היה בקדושת שביעית. אף בתוספת שגדלה בשביעית אן קדושת שביעית. אבל לשיטת חכמים שחייבו על התוספת ולא הילכו אחר הבאת שלישי, אף כאן על מה שגדל בשביעית יהיה קדושת שביעית. אמר רבי זעירא לרבי אבינא. תרתין מילין אתון אמרין, ואינון פליגיין הדא על הדא. הכא אתון אמרין, אף חכמים לא חייבו בקונה מן הגוי בסוריא אחר הבאת שלישי, בתוספת, אלא לפי שנה שעברה שבה התבואה הביאה שלישי. שאם היה שני שני, עני עני. והכא אתון אמרין. אתיא דרבי יונתן בי רבי יוסי בשיטת רבי עקיבה רבו. והרי לדבריכם לדעת כולם הולכים אחר הבאת שלישי. אלא אם אתם רוצים להביא ראיה דאיתא דרבי יונתן בי רבי יוסי בשיטת רבי עקיבה רבו. כך היה עלכם לומר. כמה דרבי עקיבה אוסר ספיחין תורה. כן רבי יונתן בי רבי יוסי אוסר ספיחים תורה, שהרי דרש מהפסוק ואספת את תבואתה ובשביעית. ומכאן למד שהולכים בתבואה אחר שלישי, ואומרים תבואה של ששית היא והתבואה מותרת משום ספיחים. משמע שאם הייתה של שביעית הייתה אסורה משום ספיחים מהתורה. תבואה ש הביאה פחות משלישי לפני שביעית, ונכנסה שביעית, אסורה משום ספיחים שבתבואה תחילת הגידול נחשב משהביאה שלישי. אבל ירק אם השריש קרם שביעית אן בו משום ספיחים, ואם לקטה לפני שהביאה שלישי לא חלה עליה קדושת שביעית, שכבר היו עשבים בשישית והרי הם כירק. ולא חלה עליהן קדושת שביעית. הביאה פחות משלישי לפני שמינית, ונכנסה שמינית, מותרת משום ספיחים. שבתבואה תחילת הגידול נחשב משהביאה שלישי, ואם ליקט קדם שהביאה שלישי, חלה עליהן קדושת שביעית דכיוון שקצר קדם הבאת שלישי, דינם כירק שהולכים אחר השרשה. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין. מודים חכמים לרבי עקיבה שעל התוספת מפריש אחר שלישי בסדרן של שנים.

שאם היה שני שני, עני עני. אמר רבי יוחנן. הבקר והקדש וסוריא, בכולם מחלוקת ר' עקיבה וחכמים. שאם הביא שליש בהפקר או בהקדש ולאחר מכן באו לרשות הבעלים. לר"ע פטור, ולחכמים חייב על התוספת. א"ר שמעון בן לקיש. מודי ר' עקיבה לחכמים, בדבר שהולכים בו אחר חנטה פרות והשרשה בזרעים, שאף אם חנט והשריש כשהיו הפקר או ברשות הקדש, חייבים על התוספת. [דף כד עמוד א] זרע בחורבה והביאה שליש, וסיכך על גבה. שעכשיו פטור מן המעשרות דכתיב (דברים יד, כב) עשר תעשר כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה, לא חייב אלא היוצא השדה ולא הגדל בבית. על דעתיה דרבי עקיבה, התוספת חייב. ועל דעתיה דרבנן, התוספת פטור. זרע בבית והעביר הסכך שסיכך על גביו. על דעתיה דרבי עקיבה, התוספת פטור. ועל דעתיה דרבנן, התוספת חייב. ואף בחלה כן?, כגון שהביא שליש בחו"ל ותוספת בארץ. האם גם כאן מחלוקת רבי עקיבה וחכמים?. או מאחר שזמן החיוב של החלה הוא בשעת גלגול העיסה, יודה ר' עקיבא לחכמים. מה את בעי מרבי עקיבה? הרי רבי עקיבה אמר. פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ אפילו שהכל גדל בחו"ל, חייבין בחלה. אין יסבור רבי עקיבה כרבי אליעזר, שפירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ פטורים יאות את מקשי. רבי בון בר חייא בעי קומי רבי זעירא. זרע בעציץ שאינו נקוב, ונקב אחר שהביא שליש מהו? אמר ליה, עכשיו נקב, ועד עכשיו היה פטור. והרי זו מחלוקת ר"ע וחכמים: תנן, אמר רשב"ג בד"א בזמן שקנה קרקע. אבל בזמן שלא קנה קרקע, אף על פי שלא באו לעונת המעשרות פטור. אמר רבי אבין. אתיא דרבנן שמעון בן גמליאל, בשיטת רבן גמליאל זקינן. דתנינן תמן. ישראל שהיו אריסין לגוים בסוריא. למחצה שליש ורביע, והקרקע של הגוי. רבי אליעזר מחייב פירותיהן למעשרות ולשביעית. ורבן גמליאל, פוטר. מפני שאין להם קרקע. תנן, רבי אומר, לפי חשבון. על מה זה נאמר? על ראשה דתנן, הלוקח שדה ירק בסוריא. אם עד שלא באו לעונת המעשרות, חייב על הכל. על זה חולק רבי וסובר כחכמים שחייב לפי חשבון רק על התוספת.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מעשרות

פרק ה הלכה ג

[דף כד עמוד ב] מתני': המתמד ונתן מים במידה ומצא כדי מדתו, פטור. רבי יהודה מחייב. מצא יותר על מדתו. מוציא עליו ממקום אחר לפי חשבון. חורי הנמלים שלנו בצד ערימה החייבת, הרי אלו חייבין. שידוע שמדבר הגמור היו גוררין כל הלילה. שום בעל בכי, ובצל של רכפא, וגריסים הקילקין, ועדשין המצריות. רבי מאיר אומר, אף הקריקס. רבי יוסי אומר, אף הקרטנים, פטורים מן המעשרות, ונלקחין מכל אדם בשביעית. שהם באים רק מחו"ל זרע לוף העליון שוטה, זרע כרישין, זרע בצלים, זרע לפת, וצוננות, ושאר זירעוני גינה שאינן נאכלין, פטורים מן המעשרות, ונלקחים מכל אדם בשביעית. ואף על פי שאביהן תרומה, הרי אלו יאכלו:

גמ': תנן, המתמד ונתן מים במידה ומצא כדי מדתו, פטור. רבי יהודה מחייב. א"ר אבהו. זימנין אמר לה בשם רבי אלעזר. זימנין אמר לה בשם רבי יוסי בי רבי חנינא. והוא שהחמיץ. תמן תנינן. התמד עד שלא החמיץ, אינו ניקח בכסף מעשר, ופוסל את המקוה. משהחמיץ, ניקח בכסף מעשר, ואינו פוסל את המקוה. מתניתין דרבי יודה היא. דתנינן. המתמד ונתן מים במידה, ומצא כדי מידתו, פטור. רבי יהודה מחייב. אמר רבי אבהו. זמנין אמר לה בשם רבי אלעזר. וזמנין אמר לה בשם רבי יוסי

בי רבי חנינא. והוא שהחמיץ. אמר רבי יוסי. דברי הכל היא שאפילו חכמים שפוטרים מן המעשר יודו שנקנה בכסף

מעשר. שכן, אפילו מי מלח ניקחין בכסף מעשר. תנן, מצא יותר על מדתו. מוציא עליו ממקום אחר לפי חשבון. מהו מוציא? מעשרות. הא תרומה, לא. שהתרם, בלבו על הקוטעין ועל הצדדין ועל מה שבתוך התבן. [דף כה עמוד א] הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. רבי יוחנן אמר, נטבל. ורבי שמעון בן לקיש אמר, לא נטבל. מתיב רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן. והא תנינן, וכן נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור. אם אין בשל אחת מהן כשיעור, פטורה מן החלה. והרי בשל כולהו יש כשיעור. ולמה פטור? האם לא בגלל שצרף את הכל שלא מדעתם? ואף כאן הממרח כריו של חברו צריך להיות פטור. אמר ליה הסיבה שהאופה פטור מחלה אם צרף את העיסות זה לא

מפני שלא עשה מדעתן אלא שכן כוונתו אחרי הלישה לחלק את העיסה ביניהם והעושה עיסה על מנת לחלקה לעיסות שאן בכל אחת כדי חלה, פטורה מן החלה. והתנינן, נחתום שעשה עיסה לחלקה חייב בחלה? אמר ליה, לא תתיביני נחתום. נחתום לא בדעתו הדבר תלוי. בדעת הלוקחות הדבר תלוי. שמא ימצא לקוחות שירצו עיסה שיש בה כדי חיוב חלה ויטבול מיד. אמר ליה. והא תני חורי הנמלין שלנו בצד הערימה החייבת, הרי אלו חייבין. הא בצד ערימה פטורה, פטורין. למה לא יהיה מה שבחורים חייב שהרי שנגמרה מלאכתם בחורי הנמלים? אלא כנראה בגלל שהם לא הבעלים ומרוח שלהם אינו מחייב. אמר רבי יונה אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן [דף כה עמוד ב] מה שבחורי נמלים פטור זה משום יאוש בעלים. שמואל בר אבא אמר. מה שאמרנו שמה שבחורי הנמלים בצד ערמה פטורה פטורים, והן שגיררו ראשי שיבלין ולא הוציאו את הגרעינים ואן כאן מרוח. מתיב רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש. והתנינן, הקדישין עד שלא נגמרו, וגמרן הגיזבר. ואחר כך פדיין, פטורים. הרי הגיזבר כאחר הוא, ואת אמרת מה שעשה עשוי? אמר ליה. תפתר כמאן דאמר גיזבר כבעלין. ודלא כרבי יוסי. דרבי יוסי אמר, גיזבר הוא כאחר. תנן התם. וכן נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור. אם אין בשל אחת מהן כשיעור, פטורה מן החלה. רבי חנניה חברון דרבנין בעי. ואפילו יש בכלהון כשיעור, יעשה כדבר שלא נגמרה מלאכתו. שהרי את השאור שיקבלו מהאופה הם מצרפות לעיסה ולשות הכל כאחד. אם כך לא נגמרה מלאכתו ויהא פטור? דא"ר יוסי בשם רבי זעירא בשם רבי אלעזר. אף מה שבלגין לא נטבל. מפני שהוא עתיד להחזירו בדבר שלא נגמרה מלאכתו? איזו שום בעל בכי? כל שאין לו אלא דור שורה סובבת אחד מקיף את העמוד האמצעי. אמר רבן שמעון בן גמליאל. כל שאין לו אלא קליפה אחת. איזו בצל של ריכפא? כל שעוקצו נמעך לתוכו. רבן גמליאל אומר, כל שאין לו ארס. אילו הן גריסין הקילקין, אילו המרובעין. תני רבן שמעון בן גמליאל אומר אין מרובע מששת ימי בראשית. התיב רבי ברכיה. והתנינן גופה של בהרת כגריס הקילקי מרובע? א"ר ביסנא. כל גרמא היא אמרה, דלית הוא מרובע. שאם הוא גריס הקילקי מרובע למה צריך לומר מרובע? די היה לאמר כגריס הקילקי. ולמה תנינן מרובע? דירבענה היא. והא נגעה מן ירק מרובע. מלא קיטרין. והא אביבא דפילא. עגול הוא מלמטן. [דף כו עמוד א] אית דבעי מימר. לא אמר רבן שמעון בן גמליאל אלא בבריות. ותני כן מרובע באוכלין ואין מרובע בבריות. אילו הן עדשין המצריות, כל שגלגליהן חדין. רבן שמעון בן גמליאל אומר. כל שאין להן צרורות שהם חלקים. אילו הן הקריקס, כל שעוקציהן מעוטין והלקטיהן שערות מרובין. מה דמי לה? אמר רבי יוסי. כגון אילין קונייתא. רבי ירמיה בעי. כרכמין, מהו שיהו מותרין משום ספיחין? האם כיוון שאינו אוכל גמור, אן בו איסור ספיחין? או כיוון שהוא נשמר, יש בו איסור ספיחין? התיב רבי תנחום בר ירמיה. והתנינן והחשוד על השביעית אין לוקחין מהן פשתן אפילו סרוק. ופשתן לאו קיסמין הוא? אמר רבי חנינא, מפני זרעה שנאכל. רבי מנא אמר. אם מפני זרעה. והתנינן החשוד להיות מוכר תרומה לחולין, אין לוקחין ממנו מים ומלח? אית לך מימר מים ומלח מפני זרעו? לא משום קנס? אף הכא משום קנס. מנחם בר מבסימא אחוי דיונתן קיפא, אמר בשם רבי אמי. פשתן נלקחת מכל אדם בשביעית. הדא דתימר, כשאינו יודע אם חשוד הוא אם אינו חשוד. הא דבר בריא שהוא חשוד, אסור. זוגא קריביה דרבי אבא בר זבדי אמר בשם רבי אבהו. ביקייתא נלקחת מכל אדם בשביעית. אמר רבי יוסי. מתניתה לא אמרה כן דתנן, אלו דברים שנקחים מכל אדם. זרע לוף העליון, זרע כרישין, זרע בצלים, זרע לפת, וצנונות, ושאר זרעוני גינה שאינן נאכלין. ותני עלה. זרע אסטס, וזרע קוצה, וזרע [דף כו עמוד ב] ביקייתא. הא ביקייתא עצמה לא ניקחת מכל אדם. דילמא דלא איתאמרת, אלא כשאינו יודע אם חשוד הוא אם אינו חשוד הוא. הא דבר בריא שהוא חשוד, אסור ליקח ממנו ביקייתא. תני, זרע לוף העליון. כיני מתניתא. זרע הסיליון שוטה של לוף. חדא איתא הוה לה ירבוזין דתרומה גו כפתה. נפלו לן לגינתא וצמחון. אתא עובדא קומי רבי יוחנן, ושאר שמה שגזרו שגידולי תרומה תרומה, זה רק בדבר הנאכל. אבל דבר שאינו נאכל גידוליו מותרים ולא גזרו. אמר ליה רבי חייא בר ווא. ולא מתניתא היא? דתנן, זרעוני גינה שאינם נאכלים אף על פי שאביהן תרומה, הרי אלו יאכלו. אמר ליה, בבלייא. מן דגליית לך חספא, אשכחת מרגניתא ואת אמר ולא מתניתא היא:

הדרן עלך פרק העוקר שתלים וסליקא לה מסכת מעשרות